

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 19. oktoober 2022
(OR. en)

13690/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0339(NLE)

ENER 515
ECOFIN 1060

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	19. oktoober 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 549 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU MÄÄRUS, milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 549 final.

Lisatud: COM(2022) 549 final

EUROOPA
KOMISJON

Strasbourg, 18.10.2022
COM(2022) 549 final

2022/0339 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

**milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiostude parema koordineerimise,
piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise
kaudu**

SELETUSKIRI

ETTEPANEKU TAUST

Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Reageerimine muutuvale olukorrale

Venemaa provotseerimata agressioonisõda Ukraina vastu ja energiatarnete relvana kasutamine on **toonud esile liidu sõltuvuse Venemaa fossiilkütustest**, pannud proovile meie vahendid varustuskindluse tagamiseks ja viinud energiahinnad enneolematule tasemele.

Viimase aasta jooksul on komisjon esitanud ja rakendanud mitmeid algatusi, minnes järkjärgult üle liikmesriikidele suuniste andmiselt integreeritud varustuskindluse strateegia¹ väljatöötamisele, mida vajaduse korral toetatakse õigusaktidega. Kõige hiljutisem neist hõlmas **erakorralist sekkumist kõrgete energiahindadega tegelemiseks**², mille puhul on olulisel kohal näiteks **elektrinõudluse koordineeritud vähendamine** (eelkõige tiptundidel), täiustatud vahendid liikmesriikidele, et **kaitsta tarbijaid ja ettevõtjaid** kõrgete energiahindade eest, ning **solidaarsusmeetmed fossiilkütuste sektorile**.

Pärast teatise avaldamist kava „REPowerEU“ kohta on komisjon ja liikmesriigid taotlenud ELi energiaplatvormi³ loomist, et tagada varustuskindlus. See platvorm peaks solidaarsuse vaimus toetama liikmesriike ja energiaühenduse lepinguosalisi ning nende gaasiettevõtjaid veeldatud maagaasi (edaspidi „LNG“) ja torugaasi lisatarnete hankimisel, et asendada puuduvad Venemaa gaasitarned.

Vajadus täiendavate erakorraliste meetmete järele

Praegune olukord põhjustab **majanduslikke ja sotsiaalseid raskusi** ning tekitab kodanikele ja majandusele suure koormuse. Kasvavad energiakulud toovad kaasa kodanike **ostujõu kahanemise**⁴ ja ettevõtete **konkurentsivõime vähenemise**⁵. Gaasi- ja elektrivarustuse nappus ning suhteliselt jäik energianõudlus on toonud ELis kaasa **märkimisväärse hinnatõusu ning gaasi- ja elektrihindade kõikumise**. Riiklikud meetmed nende suundumustega võitlemiseks võivad viia siseturu killustumiseni ega pruugi tagada solidaarsust.

Samal ajal on gaasitarnete relvana kasutamine ja Venemaa Föderatsiooni poolt turgudega manipuleerimine gaasivoogude tahtlike katkestuste kaudu toonud kaasa energiahindade järsu tõusu liidus, ohustades mitte ainult liidu majandust, vaid kahjustades tõsiselt ka

¹ Komisjon esitas 2021. aasta oktoobris energiahindade meetmepaketi, 2022. aasta märtsis ja mais teatise ja tegevuskava „REPowerEU“, sealhulgas seadusandlikud ettepanekud paketi „Eesmärk 55“ raames, määruse gaasi hoiustamise kohta, tegevuskava „Säästame gaasi ohutu talve nimel“ koos määrusega gaasinõudluse vähendamise kohta ning kõrgete elektrihindadega seotud erakorralisi meetmeid käsitleva määruse.

² Ettepanek: nõukogu määrus kõrgetele energiahindadele reageerimiseks võetavate erakorraliste sekkumismetmete kohta, 14. september 2022, COM(2022) 473.

³ COM(2022) 230 final.

⁴ Eurostati hiljutised väljaanded näitavad, et energia moodustas 2022. aasta augustis euroala 9,1 % aastases koguinflatsioonist ligikaudu pool protsendipunkti.

⁵ Näiteks suurenes ELi tööstuse hinnaerinevus Hiinaga 2022. aasta teises kvartalis võrreldes 2021. aasta teise kvartaliga elektri puhul 42 ja gaasi puhul 60 protsendipunkti võrra; Ameerika Ühendriikidega võrreldes on hinnaerinevus veelgi suurem.

varustuskindlust. Seetõttu on vaja ELi koordineeritud ja kiiret vastust. Venemaalt tulevad gaasitarneid vähenesid märkimisväärselt, kahanedes 2022. aasta septembris 9 %-ni meie torugaasi tarnetest ja 14 %-ni, kui võtta arvesse ka LNG; 2021. aastal oli Venemaalt tarnitava gaasi osakaal 41 % torugaasi puhul ja koos LNG-ga 45 %. Nord Stream 1 torujuhtme ilmne sabotaaž suurendab vajadust asendada Venemaa gaasikogused kiiresti ja püsivalt. Lisaks nõudluse vähendamisele, energiatõhususe meetmetele ja taastuvate energiaallikate suurendamisele tuleb täita tarnelünk ja, kui muud asendamisvahendid ei ole kättesaadavad, **tuleb osta samaväärses koguses gaasi teistelt tarnijatelt** (peamiselt LNG-d).

Selle talvega võrreldes võib ettevõtjatel järgmisel talvel (2023/2024) tekkida tõsiseid raskusi veel kahe probleemiga, mis on seotud gaasihoidlate täitmisega. Esiteks on väga tõenäoline, et praegust poliitilist olukorda arvestades jõuab Venemaalt ELi vähem torugaasi ja suure tõenäosusega seda ei jõuagi. Teiseks, eesmärgiks on seatud täita 90 % ELi gaasihoidlate võimsusest, võrreldes 80 %-ga tänavu talvel, nagu on sätestatud gaasi hoiustamist käsitlevas määruses (EL) 2022/1032. Selles olukorras ning tuginedes kehtivatele õigusaktidele ja muudele algatustele, võib ELi nõudluse koondamine ja ühisostude tegemine olla kasulik vahend, mis aitab liikmesriikidel täita gaasi hoiustamist käsitlevas määruses sätestatud täitmistrajektoore ja -eesmärke.

Käesoleva ettepaneku eesmärgid

Seepärast teeb komisjon ettepaneku võtta vastu erakorraline määrus, mille **eesmärk on leevendada mõju gaasi hinnale**, tegeledes nõudluse ja pakkumisega,⁶ tagades varustuskindluse kogu Euroopa Liidus ja tugevdades solidaarsust.

Määrus sisaldab **nelja põhielementi**, mis aitavad sidusalt kaasa hindade alandamisele ning solidaarsuse ja varustuskindluse tugevdamisele.

Esiteks võimaldab ELi gaasinõudluse koondamine ja **gaasi ühine ostmine** ELil kasutada kollektiivset ostujõudu, et pidada läbirääkimisi paremate hindade üle, vähendada riski, et liikmesriigid hakkavad niigi pingelisel turul üksteist üle pakkuma ja viivad sellega hinnad üles. See suurendab läbipaistvust ja aitab eelkõige väiksemaid liikmesriike, kes on ostjatena ebasoodsamas olukorras. Artikli 122 kohaselt keskendutakse lühiajaliselt nõudluse koordineerimisele ja koondamisele, et toetada gaasihoidlate täitmist järgmisel, kiiresti läheneval täitmishooajal.

Teiseks sisaldab ettepanek tervet **meetmete paketti gaasihindade kohta**, et tulla toime ülemääraselt kõrge hinnatasemega ning tagada õiglased gaasi- ja elektri hinnad ka kriisiolukorras. Käesolev ettepanek annab kindluse hinna osas, mida kasutatakse gaasinappuse puhul hädaolukorra väljakuulutamise korral. Samuti tehakse ettepanek kehtestada LNG-tarnetele täiendav võrdlusalus, et tagada representatiivne võrdlusalus LNG-importi jaoks, mida Venemaa manipuleerimine ei mõjuta. Selleks et tulla toime turgude ülemäärase volatiilsusega, sisaldab ettepanek mehhanisme volatiilsuse vähendamiseks futuurityurgudel päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanismi abil, mis piirab äärmuslikke muutusi lühikese aja jooksul (kauplemisspiirang).

⁶ Lisaks keskendutakse käesolevas ettepanekus ELi gaasihindadega seotud probleemide lahendamiseks tegelikele gaasihindadele, kuid käsitletakse ka energiaturgude hinnavolatiilsust, võttes kasutusele vahendi, mis täiendab olemasolevaid volatiilsusmehhanisme ja piirab suuri hinnatõuse.

Kolmandaks nõuab ühine hindade piiramise viis **solidaarsust** kogu liidus. Kuna kõik liikmesriigid ei ole sõlminud vastastikuse solidaarsuse kokkuleppeid, teeb komisjon ettepaneku **vahetult kohaldatava korra kohta selliste solidaarsuskokkulepete puudumisel**. Samuti teeb komisjon ettepaneku laiendada solidaarsuskohustust, nii et solidaarsust osutataks neile liikmesriikidele, kel puudub ühendus LNG-rajatistega. See tagab, et oleme valmistunud ja valmis tegutsema juhul, kui neid kokkuleppeid on vaja. Komisjon uurib ka vajadust täiendavate ettepanekute järele olukordades, kus mõned piirkonnad seisavad silmitsi suurema tarnekriisiga kui teised.

Lisaks **peaks olema võimalik gaasinõudlust veelgi vähendada**, tagades samal ajal ka tarbijate piisava kaitse tarnepuudujäägi eest. EL on juba tugevdanud oma gaasi- ja elektrisäästu vahendeid. Vajalike nõudluse vähendamise eesmärkide saavutamiseks on siiski vaja kokkulepitud eeskirju täies ulatuses rakendada. See aitab toime tulla edasiste gaasitarnehäiretega ning vähendab survet rahvusvahelistele gaasiturgudele ja seega ka hindadele. Komisjon jälgib tähelepanelikult nõudluse vähendamise meetmeid ja on valmis käivitama ELi häireolukorra või isegi vaatama läbi gaasinõudluse vähendamise eesmärgid, kui vabatahtlikud nõudluse vähendamise meetmed osutuvad ebapiisavaks, et tagada talvel piisav gaasivarustus.

Käesoleva ettepaneku põhielemendid

1) Ühisostud ja gaasitaristu tõhus käitamine

a) Ühisostud

Käesolevas ettepanekus käsitletakse neid kiireloomulisi küsimusi, töötades kooskõlas liikmesriikide⁷ sooviga välja ajutise ühisostuvahendi. Selle vahendi loomisel on märkimisväärne ajaline surve, kuna see peaks olema valmis hiljemalt 2023. aasta varakevadel ja eelkõige enne järgmist täitmishooaega. Seda silmas pidades tehakse ettepanek kiiresti tegutseda, et kehtestada esimesel võimalusel ühisostmise kesksed põhimõtted artikli 122 alusel, ning seega tuleks mitut neist elementidest kohaldada ajutiselt.

Ühisostude ettepanekuga luuakse protsess, mis koosneb kahest etapist: esiteks maagaasi nõudluse koondamine; teiseks võimalikud ühisostud energiaplatvormi raames.

i) Esimene etapp: Nõudluse koondamine

Esimeses etapis koondavad gaasi ostvad ettevõtjad oma nõudluse, kasutades teenuseosutajat, kes seda protsessi korraldab ja kellega komisjon on sel eesmärgil sõlminud hankemenetluse teel lepingu. Ettevõtjad saavad IT-vahendi kaudu esitada oma gaasinõudluse (maht, tarneaeg, kestus ja koht) teenuseosutajale nende andmete kogumiseks. Teenuseosutaja avaldab need andmed, tagades konfidentsiaalse teabe asjakohase kaitse, oma veebisaidil, küsides avaliku pakkumismenetluse kaudu pakkumusi koondnõudlusele vastavate maagaasi koguste kohta. See samm oleks vabatahtlik, välja arvatud asjaolu, et võttes arvesse hoidlate täitmise tähtsust, peaksid liikmesriigid nõudma, et nende ettevõtted lisaksid koondnõudlusesse mahud, mis moodustavad vähemalt 15 % (ligikaudu 13,5 miljardit kuupmeetrit kogu ELis) liikmesriigi hoidlate järgmise aasta täituvusnõuetest⁸. Ettevõtjad, kelle jaoks oli nõudluse koondamises

⁷ Vastavalt Euroopa Ülemkogu [viide järeldustele] peaks ELi energiaplatvormis osalemine olema avatud ka energiaühenduse lepinguosalistele.

⁸ Riikides, kus on maa-alused hoidlad, on hoidlate täituvuse eesmärk on 90 %; teiste liikmesriikide puhul kohaldatakse samaväärset kohustust 2023/24. aasta talvel.

osalemine kohustuslik, võivad hiljem veel otsustada, kas osta tegelikult pärast koondamisprotsessi gaasi või mitte. Peale selle ei pea ostetud gaasi tingimata kasutama hoiustamiseks.

Võttes arvesse hoidlate täitmise tähtsust eelkõige järgmisel aastal, saaks asjaomane gaasi ühisostude mehhanism kasu ühisostmisest tulenevast turu võimendusest ning aitaks leevendada ebakindlust ja ebanormaalselt kõrgeid hindu, mida täheldati käesoleval aastal viimasel täitmishooajal.

Arvestades vajadust tegutseda kiiresti, peaks teenuseosutaja olema olemasolev ettevõtte, kellel on üksikasjalikud teadmised energiaturgudest ning asjakohased IT-vahendid ja oskusteave nende ülesannete täitmiseks. Ühisostudes saavad osaleda energiaühenduse lepinguosaliste (Lääne-Balkani riigid, Ukraina, Moldova ja Gruusia) ettevõtted.

ii) Teine etapp: Koordineeritud gaasiostud

Teises etapis võivad eespool kirjeldatud nõudluse koondamisel osalenud ettevõtted otsustada moodustada gaasiostukonsortsiumi, et sõlmida lepingud tarnijatega, kes on selle protsessi raames gaasi pakkunud. Seega võivad nad otsustada osta gaasi ühiselt ning koordineerida oma seisukohti mahtude, hindade, tarnekohtade ja tarneaegade suhtes. Ühel suure ostujõuga gaasiostukonsortsiumil on suurem tõenäosus saavutada paremad hinnad, kuid võib tekkida ka rohkem gaasiostukonsortsiume, kuna ELi ettevõtjate nõudluse struktuur on väga erinev. Tuleb tagada konkurentsieeskirjade järgimine (vt allpool „Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega“).

iii) Ajutine juhtimiskord

Eespool nimetatud meetmetega peaks kaasnema asjakohane juhtimisstruktuur, et tagada eesmärkide saavutamiseks tõhus koordineerimine. Seetõttu tuleks luua komisjoni ja liikmesriikide esindajatest koosnev ajutine juhtnõukogu, et jälgida nii a) nõudluse koondamise kui ka b) koordineeritud gaasiostu protsessi. Juhtnõukogu saab tagada protsessi läbipaistvuse ja anda suuniseid tagamaks, et ühisostude puhul järgitakse tõhusalt varustuskindlust ja energiasolidaarsuse põhimõtet.

Käesolev ettepanek on hoolikalt tasakaalustatud ja järgib proportsionaalsuse põhimõtet. On olemas teatavad vajalikud kohustuslikud elemendid, näiteks nõudluse koondamine gaasihoidlate täitmiseks, kuid need ei piira mingil juhul ettevõtjate vabadust otsustada, kas osta või mitte, sõltuvalt tingimustest, mida nõudluse koondamise protsessi raames on pakutud. Ühisostmise eesmärk on toetada ELi ettevõtjaid nende jõupingutustes hankida gaasi juurde, samuti aitab see tagada võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele, pidades silmas praegust tõsist ohtu varustuskindlusele. Lisaks käsitletakse ettepanekus mitme liikmesriigi suurt huvi tegutseda gaasiostukonsortsiumides, mille suhtes kohaldatakse asjakohaseid konkurentsikaalutlusi.

Eelkõige, nagu kirjeldatud, võib koondnõudluse hankemenetlustel, mille teenuseosutaja korraldab, olla keskne roll selles, et aidata liikmesriikidel täita gaasihoidlad 2023/24. aasta talveks. Seega võiks see tugevdada ka ELi solidaarsust, aidates tagada gaasi õiglasemat jaotamist. Nõudluse koondamine ja ühisostud võivad samuti vähendada mõne liikmesriigi üksikute gaasiettevõtjate jaoks riski maksta liiga palju gaasi eest, mille kohta on sõlmitud leping pingelistel lühiajalistel turgudel. Samuti võib see aidata väiksematel ELi ettevõtjatel,

sealhulgas sisemaariikides, kellel ei ole vajalikke kogemusi LNG-lepingute sõlmimisel, koondada oma nõudlus LNG-lastide jaoks (mis võivad olla liiga suured, et üksikud ettevõtjad neid korraga käsitleda suudaksid), ning aidata neil struktureerida LNG-tarneid vastavalt nende konkreetsetele vajadustele. Ühisostmisega saaks toetada eelkõige neid ettevõtjaid, kes varem ostsid gaasi ainult või peamiselt Venemaa tarnijatelt. Ühisostudega oleks võimalik tagada sooduskohndlemine või toetus taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasi, näiteks biometaani ja vesiniku tarnimisele, ning gaasile, mis muidu oleks atmosfääri lastud või tõrvikpõletatud. Ettevõtjaid, kes sõlmivad lepingud käesoleva määruse alusel, tuleks julgustada kasutama ÜRO nafta- ja gaasisektori metaaniheite vähendamise partnerluse standardit 2.0 kogu Euroopa Liitu suunduva tarneahela metaaniheite mõõtmiseks, aruandluseks ja kontrollimiseks. Lisaks saaks ühisostmise teel tulevikus tugevdada võimalusi taastuvenergia varude suurendamiseks, aidates tagada juurdepääsu vesiniku tulevasele impordile väljastpoolt ELi.

b) Torujuhtmete ja LNG-terminalide tõhus käitamine

Kavandatavas määruses käsitletakse ka torujuhtmete ja LNG-terminalide kõige tõhusama käitamise viise.

Tarneallikate mitmekesistamine eesmärgiga loobuda Venemaa omadest muudab ELi gaasivoogude struktuuri. Seetõttu võivad marsruudid LNG-terminalidest tarbimiskeskustesse muutuda olulisemaks kui praegused valdavalt ida-lääne suunalised torujuhtmegaasi vood. Sellised muutused gaasivoogudes võivad aga põhjustada olemasolevate torujuhtmete ja ELi LNG-terminalide (lepingutega ja füüsilist) ülekoormamist.

Praegu kehtivad meetmed torujuhtmete ülekoormuse haldamiseks on menetlused, mis vastavad põhimõttele „kasuta või kaota“, kuid nende meetmete puhul kulub vähemalt kuus kuud, enne kui on näha nende mõju. Lisaks on see menetlus, mille riiklik reguleeriv asutus peab asjaomastes liikmesriikides läbi viima, halduslikult koormav. Käesoleva ettepanekuga antakse gaasisüsteemi halduritele vahendid kiireks reageerimiseks gaasivoogude muutustele ja võimalikule lepingutega ülekoormamisele. Eelkõige võiksid uued eeskirjad kiirendada kasutamata pikaajalise võimsuse turustamist lühiajalise ülekoormuse korral.

Lisaks on äärmiselt oluline optimeerida ELi LNG-terminalide LNG vastuvõtuvõimet ja hoidlate kasutamist. Vaja on **luua läbipaistvusplatvorm ja arendada välja järelturul müüdava võimsuse reguleeritud turg**, mis sarnaneb gaasi torujuhtmete kaudu transportimise turuga. Komisjoni ettepanek vaadata läbi vesiniku- ja gaasituru CO₂ heite vähendamise paketti⁹ kuuluv gaasimäärus sisaldab juba sellekohaseid sätteid artiklites 10 ja 31. Käesolevas ettepanekus seatakse need sätted kriisile reageerimise raames tähtsamale kohale, et aidata vältida tulevikus olukordi, kus hangitakse uusi gaasiallikaid, kuid LNG-terminale või gaasihoidlaid kasutatakse ebatõhusalt ilma vajaliku läbipaistvuseta.

2) Varustuskindlus

a) Nõudluse vähendamine

⁹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju (COM(2021) 803 (final)); ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud) (COM(2021) 804 (final)).

ELi varustuskindluse tagamise lahutamatu osa praeguses keerulises olukorras on vähendada ennetavalt gaasinõudlust, valmistuda võimalikeks tarnehäireteks ning vältida samal ajal hoidlate tühjaks ammutamist. Vajaduse korral teeb komisjon ettepaneku käivitada liidu häireolukord vastavalt nõudluse vähendamise määrusele (määrus (EL) 2022/1369).

Selleks et kõige paremini teha prognoose ja valmistuda 2023/24. aasta talveks ning täita maa-alused hoidlad kuni 90 % ulatuses, nagu lepitati kokku määruses (EL) 2022/1032, tõuseb kasu igasugusest gaasinõudluse vähendamisest, mida saab praegu teha. Seepärast tuleks gaasinõudluse vähendamiseks tehtavaid jõupingutusi jätkata ka pärast 2023. aasta märtsi, et täita maa-alused hoidlad kuni 90 % ulatuses, nagu lepitati kokku määruses (EL) 2022/1032. Piisava gaasivarustuse tagamiseks talvel jälgib komisjon tähelepanelikult nõudluse vähendamise meetmeid ja on valmis käivitama ELi häireolukorra või isegi vaatama läbi gaasinõudluse vähendamise eesmärgid, kui vabatahtlikud nõudluse vähendamise meetmed osutuvad ebapiisavaks. Samal ajal peaksid liikmesriigid võtma aktiivselt kõik võimalikud meetmed kooskõlas gaasinõudluse määrusega, et vähendada gaasinõudlust, ja kooskõlas 2022. aasta juulis vastu võetud Euroopa gaasinõudluse vähendamise kavaga „Säästame gaasi ohutu talve nimel“. Sellised meetmed hõlmavad üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, nõudluse vähendamise meetmeid ametiasutuste hallatavates hoonetes ning ärihoonetes ja välialadel.

Selleks et suurendada valmisolekut võimalikeks hädaolukordadeks talvel, lisatakse ettepanekuga järgmised uued varustuskindlusega seotud sätted. Arvestades seda, kui oluline on, et kõik tarbijarühmad aitaksid kaasa gaasi säästmisele oma võimaluste piires, sisaldab käesolev ettepanek sätteid, mis võimaldavad liikmesriikidel erandkorras võtta meetmeid kaitstud tarbijate nii-öelda mittehädavajaliku tarbimise vähendamiseks, tingimusel et sellega ei vähendata nende põhitarbimise kaitset. Need meetmed ei mõjuta mingil juhul haavatavaid tarbijaid, kellel ei ole võimalust oma tarbimist vähendada, ega too kaasa kaitstud tarbijate varustamise katkestusi. Liikmesriigid võivad kaitstud tarbija mõiste uuesti määratleda, kuid haavatavad leibkonnad peavad jääma igas olukorras jätkuvalt kaitstuks.

b) Solidaarsuskaitse kohustuse osutamise laiendamine kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamadele

Enne kui liikmesriikidel lubatakse määruse (EL) 2017/1938 alusel taotleda solidaarsusmeetmeid, tuleks kehtiva õigusraamistiku kohaselt liikmesriikides, kus kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamad omavad elektrivarustuskindluse seisukohast olulist rolli, seada kõigepealt neile jaamadele piirangud, mis aga võivad kahjustada teiste liikmesriikide elektrivarustuskindlust. Selleks et vältida sellist negatiivset ülekanduvat mõju elektritootmisele, tehakse ettepanek, et liikmesriigid võivad teatavatel tingimustel esitada solidaarsustaotluse, kui elektrisüsteemi piisavuse tagamiseks vajalike gaasielektriijaamade puhul on oht, et neile ei tarnita kriitiliselt olulises koguses gaasi. Samal põhjusel on solidaarsust osutavatel liikmesriikidel õigus tagada, et solidaarsuse osutamine teistele liikmesriikidele ei sea ohtu nende endi kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamade tööd.

c) Kahepoolse solidaarsuse vaike-eeskirjad

Käesolevas ettepanekus esitatud erimeetmetega kehtestatakse liikmesriikidevaheline vaikemehhanism, millega tagatakse üksteise abistamine solidaarsuse alusel kaitstud tarbijate (kodumajapidamised ja kaugküte ning esmatähtsad sotsiaalteenused teatavatel tingimustel) ja kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamade varustamisel väga suurt gaasipuudust põhjustavas hädaolukorras. Praeguste varustuskindluse eeskirjadega on kehtestatud solidaarsuse põhimõte, kuid selle tegelik kasutamine kriisiolukorras nõuab üksikasjalikke tehnilisi ja

finantsk kokkuleppeid, milles liikmesriikidel oleks tulnud kahepoolset kokku leppida. Praeguseks on sõlmitud vaid kuus rohkem kui 40 vajalikust kokkuleppest. Seepärast sätestatakse kavandatavas määru ses õigusnormid ja menetlused, mida kohaldatakse automaatselt nende liikmesriikide vahel, kes ei ole kahepoolseid solidaarsuskokkuleppeid sõlminud. See põhineb komisjoni soovitusel (EL) 2018/177 ja komisjoni ettepaneku COM(2021) 804 2. lisas esitatud standardvormil, mida on vaja ajakohastada, et võtta arvesse asjaolu, et turu ja varustuskindluse olukord on pärast seda märkimisväärselt halvenenud.

See vaiki misi kohaldatav solidaarsusmehhanism, mida kohaldatakse muude kahepoolsete kokkulepete puudumisel, hõlmab järgmist.

- Solidaarsushüvitis, mida solidaarsust taotle v liikmesriik maksab solidaarsust osutavale liikmesriigile, põhineb gaasi keskmisel turuhinnal viimase 30 päeva jooksul (liikmesriigi jaoks) kõige asjakohasemal börsil enne seda, kui liikmesriik abitaotluse esitas. Selliselt saadud keskmine hind kajastab hindade tõenäolist äärmuslikku kõikumist hädaolukorras.
- Võimalikke kulusid, mis tulenevad kohtu- või vahekohtumenetlustest pärast sektori piiramist, ei arvata liikmesriikidevahelise solidaarsushüvitise hulka. Kui sellised kulud tekivad, peaks need seega kandma solidaarsust osutav liikmesriik vastavalt oma siseriiklikele õigusnormidele. Põhjus on selles, et piiramisest tulenevad sektorile makstava hüvitise kulud kaetakse osaliselt gaasi hinnast ning kui juhtub, et kohtuvaidlustest jääb mingi summa üle, ei ole ette teada, kui suur see summa võib olla ning see võib oluliselt ületada gaasikulusid. Ebakindlus kaudsete hüvitamiskulude suhtes on seega osutunud solidaarsuskokkulepete sõlmimisel peamiseks takistuseks. Liikmesriigid saavad siiski kokku leppida erinevates hüvitamistingimustes.
- Solidaarsuse taotlemise ja osutamise menetluses tuleks võimaluste piires seada esikohale vabatahtlikud turupõhised meetmed, lähtudes samal ajal asjaolust, et solidaarsus peab võib-olla hõlmama selliseid meetmeid nagu strateegiliste varude vabastamine või viimase abinõuna piiramine kriisi korral. Ettepanekus selgitatakse, et solidaarsustaotluse saamisel peavad ühendatud liikmesriigid vastama 12 tunni jooksul ja võtma kokkulepitud solidaarsusmeetmed kolme päeva jooksul.

Praegune solidaarsuskohustus kehtib nende liikmesriikide vahel, kes on omavahel otse või kolmanda riigi kaudu ühendatud. Käesoleva ettepanekuga kohaldatakse seda kohustust ka nende liikmesriikide suhtes, kellel on LNG-rajatised, mis isegi juhul, kui need ei ole otse ühendatud, võiksid pakkuda solidaarsust hädaolukorras olevale liikmesriigile, kui tal on olemas LNG vastuvõtmiseks vajalik taristu.

d) Võimsuse jaotamine liidu või piirkondlikus hädaolukorras

Ettepanekus osutatakse ka liidu või piirkondliku hädaolukorra võimalusele suurte gaasikatkestuste ja tarnepuudujääkide korral. Sellistel juhtudel peaks liit olema hädaolukorra leevendamiseks valmis kiiresti kohaldama solidaarsusmehhanisme piirkondlikult koordineeritud viisil. Sellistes erakorralistes tingimustes peaks nõukogul olema võimalik teha komisjoni ettepaneku põhjal otsus kättesaadavate gaasivõimsuste tõhusa jaotamise kohta piirkondlikust või liidu hädaolukorrast mõjutatud liikmesriikidele. Sellisel juhul ja kahepoolse solidaarsuskokkuleppe puudumisel tuleks solidaarsuse alusel tarnitava gaasi hinnaks määrata viimase 30 päeva keskmine turuhind enne seda, kui taotluse esitanud kõige asjakohasema börsi liikmesriik abitaotluse esitas (vt ka allpool punkt 3a).

3) Gaasi hinnatasemega seotud meetmed

a) Hinnavalem solidaarsuse vaike-kokkulepetes

Nagu eespool märgitud, peaks solidaarsus põhinema õiglasel hüvitisel nii taotluse esitanud kui ka solidaarsust osutavatele liikmesriikidele. Gaasi hind on muutunud alates 2021. aastast palju volatiilsemaks, mis muudab hetketuru hinna kriisiolukordades õiglase hüvitise alusena vähem asjakohaseks. Seepärast tehakse käesolevas määruses eri osapoolte kindlustunde tagamiseks ettepanek kasutada taotluse esitanud liikmesriigi jaoks kõige asjakohasema börsi keskmist turuhinda sellel kuul, mis eelneb taotluse esitamise kuule.

Võttes arvesse viimase kuu keskmist turuhinda, põhineb hüvitis endiselt turuhinnal, nagu on sätestatud 2018. aasta soovitusel. Kuu keskmine turuhind on aga kriisiolukorras volatiilsest keskkonnast ja tõenäoliselt väga kõrgetest hetkehindadest vähem sõltuv ning piirab seega mis tahes kahjulikke stiimuleid. Solidaarsust osutavad liikmesriigid saavad endiselt õiglast hüvitist, kuna gaasivood on hangitud pikaajaliste lepingutega ja tulevad hoidlatest ning on ostetud eeldatavatest kriisiolukorra hetketuru hindadest madalama hinnaga.

b) LNG uue täiendava võrdlusaluse väljatöötamine

ELi LNG-turg on alles välja kujunemas ning kauplemisspunktide indekseeritud hinnakujundust mõjutavad endiselt suurel määral torujuhtmete kaudu toimuvad tarned ja seega Venemaa manipuleerimine ELi suunduvate maagaasitarnetega, samuti olemasoleva taristu kitsaskohad. Arvatakse, et need piirangud avaldavad liigset mõju imporditud LNG ELi-sisesele hinnakujundusele, ning praeguste indeksite representatiivsus on endiselt küsitav. Samal ajal vähendab tunnetus, et finantsturud, kus kaubeldakse energiaga, ei toimi piisavalt, üldsuse usaldust.

LNG impordiks on vaja ette näha stabiilne ja prognoositav hinnakujundus, mis on hädavajalik Venemaa gaasiimpordi tõenäolisest peatumisest tingitud tarnepuudujääkide asendamiseks. Käesoleva ettepanekuga tehakse Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametile (ACER) ülesandeks luua lühikese aja jooksul objektiivne ELi LNG-impordi hinna hindamise vahend ja aja jooksul selle võrdlusalus, kogudes reaajas teavet kõigi igapäevaste tehingute kohta. See uus võrdlusalus põhineb samal päeval esitatavatel aruannetel LNG-impordi kohta, hõlmates LNG hinnapakkumisi, pakkumusi ja tehinguid, milles täpsustatakse või mille alusel tehakse tarneid ELis, ning neid aruandeid esitavad kõik nimetatud tegevusi tegevad isikud, olenemata nende asutamiskohast või alalisest asukohast. See annab ostjatele põhjalikumalt teavet ja suurendab hindade läbipaistvust.

Kavandatava määrusega antakse ACERile vajalikud volitused, et koguda tehinguandmeid, mis on vajalikud LNG võrdlusaluse kehtestamiseks. Seejuures tugineb ta ülesannetele ja volitustele, mis ACERil juba on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruse (EL) nr 1227/2011 (energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta) ja komisjoni 17. detsembri 2014. aasta rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 (milles käsitletakse andmete esitamist ja millega rakendatakse energia hulgimüügituru terviklikkust ja läbipaistvust käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 8 lõikeid 2 ja 6) (edaspidi koos „energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrus“) alusel ning tugevdab neid ülesandeid ja volitusi.

c) Gaasituru korrigeerimise mehhanism

Title Transfer Facility (TTF) on virtuaalne hinnakujunduskoht Madalmaades, mis oma suure likviidsuse tõttu on sageli Euroopa gaasituru hinnakujunduse lähtealus, ning mõjutab lepinguid ja riskimaandustehinguid kogu ELis. Samas on TTF eelkõige indeks, mis põhineb füüsiliselt Madalmaade võrku tuleval torujuhtmegaasil, ning ta toimib peamiselt Loode-Euroopa kauplemisspunktina. Praegu müüb TTF enamikule ELi kauplemisspunktidele nimiväärtusest kõrgema hinnaga, mis on suures osas märk Venemaalt pärit tarnete nappusest ja piirkonna taristu kitsaskohtadest.

Asjaolu, et TTFi kasutatakse hinnavõrdlusvahendina ja alusena gaasilepingute riskide maandamiseks ELi eri kauplemisspunktides, näitab selle olulisust maagaasi hinna määramisel ELis.

Viimase abinõuna on käesoleva erakorraliste meetmete ettepaneku eesmärk lahendada ülemäära kõrgete maagaasihindadega seotud olukorrad, andes selleks komisjonile õiguse teha ettepanek nõukogu meetme kohta, millega kehtestatakse maksimaalne dunaamiline hind, millega maagaasitehingud võivad teatavatel tingimustel TTFi hetketurgudel toimuda. Muud liidu kauplemisspunktid seotakse TTFi korrigeeritud hetkehinnaga dunaamilise hinnakoridori kaudu. Negatiivse mõju vältimiseks peaks meede võimaldama börsiväliseid gaasitehinguid, mitte mõjutama ELi gaasivarustuskindlust ega ELi-siseseid vooge, mitte suurendama gaasitarbimist ega mõjutama energia tuletisinstrumentide turgude stabiilsust ja nõuetekohast toimimist.

4) Meetmed hindade volatiilsuse vähendamiseks

a) Päevasisese hinna volatiilsuse juhtimise mehhanism:

Finantsmäärusega (MiFID 2) on juba nõutud, et reguleeritud turud loovad mehhanismid finantsturgude märkimisväärse volatiilsuse ohjeldamiseks ja ekslike kauplemissmudelite ärahoidmiseks. Siiski näib, et neid kordi, mil kauplemisskohad on algatanud selliste mehhanismide kasutamist, on endiselt vähe, mis on peamiselt tingitud asjaolust, et kehtivate mehhanismide eesmärk on hoida ära vigaseid korraldusi ja mitte turu ebakindlust peegeldavaid kiireid hinnakõikumisi. Suure volatiilsuse kasvu tõttu gaasi- ja elektriturgudel on energiaettevõtjatel raske neil turgudel jätkuvalt osaleda ja rahuldada oma riskimaandamise vajadusi, tagades samal ajal lõpptarbijatele energiavarustuskindluse. Seepärast kehtestatakse käesolevas ettepanekus kauplemisskohtadele nõue luua uus ajutine **päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism**, mille eesmärk on **piirata elektri ja gaasi tuletislepingute suuri hinnamuutusi samal kauplemisspäeval**. Selleks et keskenduda kõige likviidsematele lepingutele ja vältida soovimatuid häireid vähem likviidsete tuletisinstrumentide turgudel, peaks päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism keskenduma lähima aegumistähtjaga energiatauletisinstrumentidele. Selleks et anda kauplemisskohtadele mehhanismi loomiseks vajalikku aega, eeldatakse, et kauplemisskohad rakendavad esialgseid vahendeid, millega on võimalik üldjoontes saavutada sama eesmärk nagu päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismiga.

See uus mehhanism peaks täiendama kauplemisskohtade kehtestatud mis tahes staatilisi või dunaamilisi kauplemisspiiranguid, ning seda tuleks kohaldada lisaks kauplemisspiirangutele. Selleks et tagada ühetaolised tingimused uue volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamiseks, peaks komisjonil olema võimalik täpsustada rakendusaktis selle väljatöötamise teatavaid tehnilisi elemente. Tagamaks, et uus mehhanism on sellest mõjutatud tuletislepingute eripäraga hästi kohandatud, peaks kauplemisskohtadel olema õigus kohaldada lepingupõhiseid volatiilsuse piirmäärasid, järgides samas õigusaktides sätestatud nõudeid.

Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele (ESMA) tehakse ülesandeks koordineerida riikide pädevate asutuste korrapäraselt esitatavate aruannete põhjal kõnealuse mehhanismi kohaldamist kogu liidus ja dokumenteerida selle mehhanismi rakendamise erinevused.

b) Käesolevale ettepanekule lisatud mitteseadusandlikud meetmed

Käesolevas määruses kavandatud meetmeid täiendavad muud ESMA ja ACERi võetavad meetmed, mille eesmärk on tugevdada energiaturge ja nende läbipaistvust.

ESMA ja ACER tõhustavad omavahelist koostööd, et paremini jälgida ja avastada võimalikku turuga manipuleerimist ja turu kuritarvitamist. ESMA ja riiklikud pädevad asutused tugevdavad ka oma turuseire- ja järelevalvetoiminguid energiatuletisinstrumentide turul.

Energiaettevõtetal on üha raskem tõhusalt maandada oma äriske keskselt kliiritavatel ELi energiaturgudel. Võimendustagatise nõuded muutuvad rangemaks ning teatavatel energiaettevõtetal on raskusi piisava likviidsuse tagamisel võimendustagatise nõuete täitmiseks, mille tõttu nad võivad olla sunnitud vähendama riskimaandustegevust ja muutuvad seega riskidest ohustatumaks. Selle surve leevendamiseks on komisjon võtnud vastu delegeeritud õigusakti, millega võimaldatakse teatavatel tingimustel kasutada tagatiseta pangagarantiisid ja riigigarantiisid kõlbliku tagatisena lisatagatise nõude täitmiseks. Käesolev delegeeritud õigusakt on kooskõlas ESMA 14. oktoobri ettepanekuga. ESMA on selgitanud, et mitterahaliste tagatistena aktsepteeritavate tagatiste loetellu on lisatud ka kommertsväärtpaberid ja ELi võlakirjad.

Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Kavandatud algatusega sätestatakse ajutised, proportsionaalsed ja erakorralised meetmed. See algatus täiendab olemasolevaid asjakohaseid ELi algatusi ja õigusakte ning sellega kindlustatakse kodanikele kindel gaasiga varustatus ja tarbijate kaitse suurte tarnehäirete eest.

Käesolev algatus on loogiliseks jätkuks olemasolevatele algatustele nagu kava „REPowerEU“ ning ettepanek vesiniku- ja gaasituru CO₂ heite vähendamise paketi¹⁰ kohta. Lisaks kehtestati hiljuti vastuvõetud gaasi hoiustamise määru (EL) 2022/1032¹¹ hoiustamiskohustused reaktsioonina Venemaa sissetungile Ukrainasse. Määruse (EL) 2022/1032 artiklis 6a on sätestatud kohustus täita gaasihoidlad vastavalt eelnevalt kindlaks määratud täitmistrajektoridele ja sihttasemetele. Kavandatud algatus täiendab siseturгу ja varustuskindlust käsitlevaid ELi õigusakte.

Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse on EL koostanud kava „REPowerEU“, mille eesmärk on võimalikult kiiresti ja hiljemalt 2027. aastaks lõpetada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütustest. Selle saavutamiseks nähakse kavaga „REPowerEU“ ette, et komisjon ja liikmesriigid loovad ELi energiaplatvormi gaasi, LNG ja vesiniku ühiseks ostmiseks. Kavas anti teada, et komisjon töötab välja ühisostude mehhanismi. Kavandatud algatus on selles suhtes täielikult kooskõlas kavas „REPowerEU“ sätestatud eesmärkidega.

¹⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju (COM(2021) 803 (final)); ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud) (COM(2021) 804 (final)).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173/17, 30.6.2022).

Käesoleva ettepanekuga tugevdatakse ja täiendatakse gaasivarustuskindluse määrust (EL) 2017/1938. Kõnealune määrus juba sisaldab solidaarsuse tagamise kohustust ning mõistet „solidaarsuse alusel kaitstud tarbijad“, mis hõlmab kodumajapidamisi ja teatavatel tingimustel esmaseid sotsiaalteenuseid ja kaugkütet. Käesoleva ettepanekuga laiendatakse seda solidaarsuskohustust, et oleks tagatud gaasiküttel töötavate elektrijaamade varustamine kriitilise tähtsusega gaasikogustega, ning rakendatakse vaikumisi toimiva mehhanismi abil, juhul kui puuduvad kahepoolsed solidaarsuskokkulepped.

Samuti on ettepanek täielikult kooskõlas gaasinõudluse vähendamise määruse (EL) 2022/1369 eesmärgiga vähendada ennetavalt gaasinõudlust, et leevendada võimalikke tarnehäireid, mis tulenevad Venemaa sissetungist Ukrainasse. Nõudluse vähendamine on jätkuvalt meie varustuskindluse tagamise tugisammas ning ettepanek tugevdab veelgi seda sammast, võimaldades liikmesriikidel säästa mittehädavajaliku tarbimise arvelt, kaitstes samal ajal vähekaitstud ja teisi kaitstud tarbijaid.

Komisjoni ettepanek võtta vastu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta, mis võeti vastu vesiniku- ja gaasituru CO₂ heite vähendamise paketi raames, sisaldab meetmeid läbipaistvuse suurendamiseks ning juurdepääsu parandamiseks LNG-terminalidele ja gaasihoidlatele. Käesolev ettepanek sisaldab samu sätteid, kuid lühemate rakendamistähtaegadega, seega on see gaasimäärusega täielikult kooskõlas. Lisaks on see kooskõlas nõuetega, mis on sätestatud hiljuti vastu võetud gaasi hoiustamise määru (EL) 2022/1032, millega kehtestatakse hoiustamiskohustused vastusena Venemaa sissetungile Ukrainasse.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määruse (EÜ) nr 715/2009 (maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1775/2005) 1. lisa punktis 2.2.5 on esitatud sätted ülekandevõimsuse pikaajalise kohustusliku kasutamise mehhanismi kohta. Need sätted on vastu võetud selleks, et turuosalised ei saaks blokeerida ülekandevõimsust ajal, mil nad ise ei saa või ei kavatse seda kasutada. Kriisiolukorra tõttu vähendatakse käesoleva ettepanekuga halduskoormust ja eeldatakse nende sätete kohaldamist. Eelkõige lühendatakse käesoleva ettepanekuga võimsuse mittekasutamise aega kuuelt kuult ühele kuule. Seega on ettepanek kooskõlas siseturu eeskirjadega, millega hoitakse ära gaasivõrkude ebatõhus kasutamine.

Sätted, mis võimaldavad ACERil avaldada LNG võrdlusaluse, põhinevad ACERi olemasolevatel ülesannetel, mis tulenevad energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste õigusraamistikust, ning täiendavad neid.

Lisaks erakorralisele sekkumisele elektriturul, et tulla toime kõrgete hindadega, parandab komisjon pikemas perspektiivis elektrituru korraldust.

Elektrituru korralduse reformi peamine eesmärk on tuua tarbijatele kasu taskukohastest mittefossiilsetest tehnoloogiast, säilitades samal ajal ühise turupõhise elektrisüsteemi eelised. Reformi eesmärk on tagada, et ükski energiakandja ei saaks põhjustada turuhäireid, nagu neid põhjustab praegu maagaas, võttes samal ajal arvesse põhjalikke muutusi, mida on vaja, et vähendada Euroopas CO₂ heidet ja muuta Euroopa suures osas elektrifitseerituks.

Komisjon on võtnud kohustuse esitada reformi põhielemendid 2022. aasta lõpuks. Nende alusel saab komisjon esitatud ideede üle konsulteerida ministrite ja teiste sidusrühmadega. Selle protsessi tulemusena peaks komisjon esitama ettepaneku 2023. aastal.

Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Euroopa roheline kokkulepe

Käesolev ettepanek, mille eesmärk on põhjalikult tugevdada varustuskindlust ning võtta käsile kõrged ja volatiilsed energiahinnad, on kooskõlas ka rohelise kokkuleppe pikemaajalise eesmärgiga, kuna nõudluse vähendamiseks tehtavad jõupingutused kiirendavad energiatõhususe meetmeid ja struktuurimuutusi.

Siseturupoliitika

Ettepanek on kooskõlas energia siseturgu käsitlevate eeskirjadega, sealhulgas ELi konkurentsieskirjadega. Toimivad piiriülesed energiaturud on tarnepuudujääkide korral varustuskindluse tagamisel keskse tähtsusega.

Konkurentsipoliitika

Mis puutub nõudluse koondamist ja ühisostmist käsitlevatesse eeskirjadesse, siis on gaasi ühiselt ja koordineeritumal viisil ostmise viiside kindlaksmääramine kooskõlas ka rohelises kokkuleppes ja algatuses „RepowerEU“ osutatud CO₂ heite vähendamise kavaga. ELi energiaplatformi kohaldamisalasse kuulub ka taastuvallikatest toodetud vesinik.

Sätted, mis võimaldavad ACERil kehtestada LNG võrdlusaluse, aitavad kaasa turu läbipaistvusele ja kaudselt gaasi hulgihindade alandamisele ning on seega kooskõlas ELi konkurentsipoliitikaga.

Nõudluse koondamise ja ühisostmise eeskirju võib kohaldada viisil, mis on kooskõlas ELi konkurentsieskirjadega, mis võimaldavad konkureerivatel ettevõtjatel teatavatel tingimustel ühisoste teha ning mille kohaldamisel võetakse arvesse valitsevaid turuolusid.

Konkurentsiga seotud riski vähendamiseks ei tohi teenuseosutaja kuuluda vertikaalselt integreeritud ettevõtjasse, kes tegeleb maagaasi tootmise, tarnimise või tarbimisega liidus või energiaühenduse osalisriikides.

Tõsise tarnehäire või tarnepuudujäägi korral on hulgimüügi tasandil tegutsevate maagaasiettevõtjate ühisostud tõenäoliselt kooskõlas ELi konkurentsieskirjadega, kui selline koostöö kriisiolukorras on i) vajalik tõsise tarnehäire või -puudujäägi kõrvaldamiseks; ii) ajutine ning iii) proportsionaalne taotletava eesmärgiga.

Ühisostmise korral võib olla vähem tõenäoline, et tekivad konkurentsiprobleemid selles osas, et osalevatel ettevõtjatel ei ole ostu- ja müügiturul turuvõimu. Samas seisavad Euroopa gaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad praegustes erandlikes turutingimustes silmitsi tõsiste tarnepiirangutega, mis annavad tarnijatele väga olulise läbirääkimisjõu. Gaasiosõtjate läbirääkimispositsiooni võimendamise eesmärgil loodud ostjate konsortsiumis peaks saama mittediskrimineerivatel tingimustel osaleda kõik huvitatud turuosalised ning see peaks koondama väga mitmesugustel sõltumatutel toote- ja geograafilistel turgudel tegutsevaid osalejaid, nii et mis tahes konkurentide rühma esindatus, isegi kui see on turuosade seisukohast asjaomasel järgneval või seotud turul märkimisväärne, on koguosalusega võrreldes piiratud. Ostjate konsortsium tuleks luua viisil, mis ei põhjusta konkurentsimoonutuste riski järgnevatel või seotud turgudel, kus osalejad võivad konkureerida.

Teenuseosutajat kasutavate ettevõtjate osalemist teenuseosutaja nõudluse koondamise mehhanismis võetakse liidu konkurentsioiguse kohaste gaasiosukoostöökavade võimalike riskide ja kasutegurite tasakaalustamisel arvesse positiivse tegurina niivõrd, kuivõrd selline osalemine aitab saavutada suuremat tõhusust, mis omakorda aitab märkimisväärselt tasakaalustada kõiki konkurentsiriske üldise tasakaalustatuse kriteeriumi raames.

Eriti oluline on tagada, et läbipaistvus, mis on vajalik nõudluse koondamiseks üksikute osalevate ettevõtjate ja teenuseosutaja ning komisjoni ja riiklike pädevate asutuste vahel, ei muutuks laiemaks läbipaistvuseks üksikute osalevate ettevõtjate mahtude, tarnegraafikute või tegelike hindade osas ega ka konkreetse sektori või allsektori tasandil, mis võivad olla järgnev või seotud turg, kus konkurents peaks jätkuma.

Kuigi komisjoni suunistes, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldatavust horisontaalkoostöö kokkulepete suhtes,¹² on märgitud, et kui ühised turuosad ostu- ja müügiturul (-turgudel) jäävad alla 15 %, viitab see turuvõimu puudumisele, ei tähenda nimetatud künnist ühel või mõlemal turul ületavad ühised turuosad automaatselt seda, et ühisostukokkuleppel võib olla piirav mõju konkurentsile. Kui ühisostukokkuleppe puhul ületavad ühised turuosad nimetatud künnist, tuleb hinnata selle mõju turule. Seejuures tuleb võtta arvesse praeguseid erandlikke turutingimusi ning pidada silmas selliseid tegureid nagu tugevate tarnijate võimalik tasakaalustav jõud ning vajalik juhtimis- ja teabevahetuskord, et tagada konkurentsi jätkumine järgnevatel turgudel.

Komisjon on valmis toetama äriühinguid sellise konsortsiumi loomisel ja tegema kiiresti vastavalt määruse 1/2003 artiklile 10 otsuse, et ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja/või 102 ei kohaldata, kui võetakse kasutusele asjakohased kaitsemeetmed ja järgitakse neid. Samuti on komisjon valmis andma mitteametlikke suuniseid, kui mõnes muus konsortsiumis osalevatel ettevõtjatel on raskusi ühisostukokkuleppe ühe või mitme elemendi hindamisega ELi konkurentsieeskirjade alusel¹³.

Ühises gaasiosutamises osalejad võivad vajada finantstagatise, kui mõni ettevõtja ei suuda lepingujärgset lõppsummat lõpuks tasuda. Liikmesriigid või muud sidusrühmad võivad anda maagaasiettevõtjatele või gaasi tarbivatele ettevõtjatele rahalist toetust, sealhulgas tagatise. Õigusakti ettepanekus mainitakse, et sellise rahalise abi saamise võimalus on ühisostudes osalevatel ettevõtjatel. Ettepanekus rõhutatakse, et selline toetus peab olema vajaduse korral kooskõlas riigiabi eeskirjadega.

Koordineerituma ühise gaasiosutu viiside sisseseadmine on kooskõlas ka rohelises kokkuleppes ja algatuses „RepowerEU“ osutatud CO₂ heite vähendamise kavaga. ELi energiaplatvomi kohaldamisalasse kuulub ka taastuvallikatest toodetud vesinik.

Sätted, mis võimaldavad ACERil kehtestada LNG võrdlusaluse, aitavad kaasa turu läbipaistvusele ja kaudselt gaasi hulgihindade alandamisele ning on seega kooskõlas ELi konkurentsipoliitikaga.

¹² Komisjoni teatis „Suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldatavuse kohta horisontaalkoostöö kokkulepete suhtes“ (EMP's kohaldatav tekst, ELT C 11, 14.1.2011, lk 1).

¹³ Komisjoni teatis mitteametlike suuniste kohta seoses Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 101 ja 102 käsitlevate uute või lahendamata küsimustega, mis on üles kerkinud üksikjuhtumites (suuniskirjad) (ELT C xx).

ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 122 lõige 1. Seda artiklit saab kohaldada üksnes tõsiste raskuste korral ja seda tuleb kohaldada solidaarsuse vaimus.

Praegune Venemaa Föderatsioonist tulevate gaasitarnete nappus on artikli 122 tähenduses tõsine raskus energiatoote tarnimisel. ELi juhid ja komisjon on tunnistanud pakilist vajadust võtta ajutiselt täiendavad meetmed koordineeritumaks tegevuseks, et olla paremini valmis võimalikeks edasisteks gaasitarnehäireteks järgmisel kahel talvel.

Praegune gaasivarustuskindluse õigusraamistik, eelkõige gaasivarustuskindluse määrus (EL) 2017/1938, loodi lühiajaliste tarnehäiretega tegelemiseks, mitte selleks, et tegeleda meie peamise tarnija pikaajaliste kärbetega. Seetõttu on gaasivarustuskindluse tagamiseks vaja täiendavaid ajutisi hädaabivahendeid, muu hulgas selleks, et hoida ära põhjendamatud piiriülesed piiranguid ja et pikemaajaliste gaasitarnehäirete mõju ei kanduks üle elektrisüsteemile, kahjustades selle piisavust. Samuti töötati lühiajaliste nappuste puhuks välja kaitstud tarbijate mõiste, kuid pikaajalise häire korral peaks liikmesriikidel olema võimalus lasta ka kaitstud tarbijatel nõudluse vähendamisele kaasa aidata, vähendades mittehädavajalikku tarbimist.

Gaasivarustuskindluse määruse (EL) 2017/1938 solidaarsussätetega peaksid kaasnema kahepoolselt kokkulepitud solidaarsuskokkulepped, milles on kehtestatud solidaarsuse õiguslikud, tehnilised ja rahalised üksikasjad. Kõnealune solidaarsuskohustus ei toimi praegu, kuna puuduvad kokkulepped, ning see õigustab vajadust täiendada olemasolevaid sätteid, lisades vaikumisi solidaarsusmehhanismi juhuks, kui kahepoolsed kokkulepped puuduvad.

Käesoleva õigusaktiga võetavad meetmed võimaldavad kõigi liikmesriikide ettevõtjatel koordineeritult valmistuda võimalikeks edaspidisteks tarnepuudujääkideks ja kasutada gaasitaristut tõhusamalt. Eeldatakse, et enamik Euroopa gaasihoidlaid võib talveperioodil tühjaks saada. Kui Venemaa Föderatsioonilt tarneid ei tule, võib liikmesriikidel tekkida raskusi hoidlate täitmisel vajaliku tasemeni. Sellise olukorra tõttu on vaja koordineerida gaasi ostmist ja kehtestada ühisostmise menetlus, mille kohaselt ühine gaasiost läbi viia.

Ühisostmine aitab tagada liikmesriikide ettevõtjatele võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele kiireloomulistes olukordades, kus on vaja solidaarsust. See võib solidaarsuse vaimus vähendada ülepakkumise kahjulikku, hindu tõstvat mõju ning aidata väiksematel ettevõtjatel saada kasu nõudluse koondamisest tulenevatest soodsamatest ostutingimustest.

Ühisostmine aitaks liikmesriikidel vähendada gaasihoidlate täitmisega seotud raskusi, mis tulenevad Venemaa Föderatsiooni gaasitarnete vähenemisest. Näiteks aitaks ühisostmine koordineerida gaasi ostmist nii, et hinnad jääksid jätkusuutlikule tasemele. Samuti võimaldaks ajutise juhtnõukogu korraldatud ühisostmine koordineerida ühist hoidlate täitmist ja haldamist järgmisel täitmishooajal. Ühisostmise teel saaks seega tugevdada ELi solidaarsust gaasi ostmisel ja jaotamisel. Solidaarsuse vaimus saaks ühisostmisega toetada eelkõige neid ettevõtjaid, kes seni ostsid gaasi ainult või peamiselt Venemaa tarnijatelt.

Kiireloomuline olukord õigustab täielikult ELi toimimise lepingu artikli 122 kasutamist, et luua võimalikult kiiresti ühisostmisega tegelev üksus, tellides vajalikud teenused olemasolevatelt üksustelt.

Ühise gaasiostmise edukus sõltub hoiustamisvõime ja ülekandevõime olemasolust vastavalt LNG-terminalides ja torujuhtmetes. See on eriti oluline praeguses olukorras, mil torujuhtmete ja terminalide ülekoormus põhjustab kitsaskohti gaasiga varustamisel, sealhulgas hoidlate täitmisel. Läbipaistvuseeskirjade kohaldamine ning LNG-terminalide kasutamata hoiustamisvõime ja torujuhtmete kasutamata ülekandevõime müük võimaldab suurendada gaasitaristu võimekust. Taristu avatud, tõhusam ja mittediskrimineeriv kasutamine suurendab piiriüleseid ja liidusiseseid gaasivooge ning on vajalik selleks, et LNG jõuaks kogu ELi tarbijateni. Praegu kehtivad eeskirjad ei ole selle tagamiseks piisavad. Eeskirjad, mis võimaldavad kasutada LNG-terminalide hoiustamisvõimet ja torujuhtmete ülekandevõimet, tuleb kehtestada ja neid tuleb kohaldada nii kiiresti kui võimalik.

LNG hinnanguline hind tuleks avaldada iga päev alates hiljemalt kaks nädalat pärast käesoleva määruse jõustumist, millega tagatakse objektiivse hinnavõrdluse kättesaadavus turuosalistele alates 2022/23. aasta talvehooajast. Lisaks hinnangulisele hinnale tuleks avaldada LNG võrdlusalus hiljemalt 1. märtsiks 2023. Kuigi sellise vahendi kehtestamine alaliseks kasutamiseks tuleks energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste õigusraamistiku põhjalikuma läbivaatamise käigus hiljem läbi vaadata, on praeguses kriisiolukorras vaja kiirelt tegutseda, et tegeleda tõsiste raskustega LNG tarnimisel ja liitu tulevate LNG-tarnete täpse hinna kujundamisega ajutiselt, kuni saab vastu võtta nimetatud õigusraamistiku läbivaadatuna. Selles mõttes tuleks ka LNG võrdlusalust käsitlevat ettepanekut käsitada ajutisena, et see aitaks jõuda alalisemate kokkulepeteni, mille kohta tehakse ettepanek seadusandliku tavamenetluse raames.

Seepärast on õigustatud võtta kavandatud õigusakti aluseks ELi toimimise lepingu artikli 122 lõige 1.

Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Käesolevas algatuses kavandatud meetmed on täielikult kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega. Venemaa Föderatsiooni gaasitarnete edasise vähendamise ulatuse ja märkimisväärse mõju tõttu on vaja võtta meetmeid ELi tasandil. Vaja on koordineeritud lähenemisviisi, mis seisneb piirkondliku ja laiema ulatusega ühistes gaasiostudes ning LNG-terminalide, gaasihoidlate ja torujuhtmete tõhusamas kasutamises, et minimeerida võimalike suurte häirete riski käesoleval ja järgmisel talvel, mil liikmesriigid ja nende ettevõtjad peavad otsima Venemaa tarnetele asendust. Seda saab tõhusalt reguleerida ELi, mitte riigi tasandil.

Samuti on vaja ELi tasandil koordineeritud lähenemisviisi varustuskindluse meetmete, sealhulgas nõudluse vähendamise meetmete jaoks. Selline koordineerimine on väga oluline, et tagada liikmesriikidele võimalus reageerida solidaarsustaotlustele tõhusalt ja õigeaegselt. Kuigi liikmesriikidel on jätkuvalt võimalus sõlmida kahepoolseid solidaarsuskokkuleppeid, kehtestatakse selliste kokkulepete sõlmimiseni vaike-eeskirjad, mis võimaldavad kõigil ELi liikmesriikidel solidaarsusest kasu saada. Selliste eeskirjadega tagatakse, et liikmesriikidevahelise haldus- ja rahastamiskorra puudumisel ei oleks takistatud kahepoolse solidaarsuse osutamine, ning võimaldatakse samas liikmesriikidel täiendada kõnealuseid vaike-eeskirju läbirääkimiste teel saavutatud tingimustega.

Võttes arvesse praeguse gaasitarnekriisi erakordset olemust ja selle piiriülest mõju ning samuti ELi energia siseturu lõimituse taset, on liidu tasandi meetmed õigustatud, kuna liikmesriigid ei suuda hinnatõusust või märkimisväärsetest tarnehäiretest tulenevat tõsiste majandusraskuste riski üksi tõhusalt ja koordineeritult maandada.

Käesolevas ettepanekus sätestatakse lõpptulemus, mis tuleb saavutada solidaarsuskaitse laiendamise kujul ja solidaarsuse vaike-eeskirjade kehtestamise kaudu, jättes samas liikmesriikidele võimaluse valida kõige tõhusamad vahendid selliste kohustuste täitmiseks ja solidaarsusmeetmete kahepoolseks kokkuleppimiseks. Nõudluse vähendamise seotud sätteid ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik varustuskindluse tagamiseks, jättes liikmesriikide ametiasutustele õiguse otsustada, kui palju säästetakse kaitstud tarbijate mittehädavajaliku tarbimise arvelt, tingimusel et see ei mõjuta vähekaitstud tarbijaid.

Tasub rõhutada, et käesoleva ettepanekuga nähakse ette, et ühisostude raames sõlmitud gaasitarnelepingute osalisteks on eraettevõtjad. Liit ega komisjon ei osale gaasitarnelepingutes lepinguosalistena.

Meetmete ulatuse ja mõju tõttu on need paremini saavutatavad liidu tasandil ja seetõttu võib liit võtta meetmeid vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttele.

Ka LNG-tehingute jaoks ei ole võimalik liikmesriikide tasandil kehtestada kogu ELi hõlmavat võrdlusalust ning seda on parem saavutada liidu tasandil. Varasemad kogemused TTFi hinnavõrdlusalusega, mis on seotud kauplemispunktiga ühes liikmesriigis, näitavad et detsentraliseeritud võrdlusaluste süsteemi puhul võivad turuosaliselised saada puudulikkust teavet ja see muudab hinnad kõrgemaks.

Proportsionaalsus

Algatus on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Sekkumine on proportsionaalne määratletud probleemide ulatuse ja olemusega ning seotud eesmärkide saavutamisega.

Arvestades enneolematut geopoliitilist olukorda ning märkimisväärselt ohtu kodanikele ja ELi majandusele, on olemas selge vajadus koordineeritud meetmete järele. Ettepanekus esitatud meetmed ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks, ning on nende eesmärkidega proportsionaalsed. Eelkõige tuginevad need võimaluste piires olemasolevatele lähenemisviisidele, näiteks gaasi siseturu olemasolevale korraldusele.

Täpsemalt nähakse käesoleva ettepanekuga ette, et nõudluse koondamine ja gaasi ühine ostmine toimub vabatahtlikkuse alusel ning üksnes piiratud erandiga seoses kohustusliku osalemisega nõudluse koondamises gaasihoidlate täitmise eesmärgil. Eraettevõtjad jäävad ühisostmise raames sõlmitud gaasitarnelepingute osalisteks.

Venemaa Föderatsioonist sisendpunktide kaudu saabuv maagaas jääb mehhanismist välja, kuna selle lisamine oleks vastuolus kavandatava määruse eesmärgiga tagada alternatiivsed allikad Venemaa tarnetele. Lisaks jäetakse ühisostudes osalemisest ning ühisostmist korraldavas teenuseosutajas osalemisest välja Venemaa valitsuse või mis tahes Venemaa füüsilise või juriidilise isiku kontrolli all olevad ettevõtjad või sellised ettevõtjad, keda kontrollib mõni muu füüsiline või juriidiline isik, kes on loetletud ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel kehtestatud liidu sanktsioonides.

Meetmed, mida liikmesriigid võivad võtta kaitstud tarbijate mittehädavajaliku tarbimise vähendamiseks, peaksid olema vajalikud ja proportsionaalsed ning neid tuleks kohaldada eelkõige määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 ja artikli 12 kohaselt välja kuulutatud kriisiolukorra või määruse (EL) 2022/1369 kohase liidu häireolukorra puhul. Kuigi kaitstud tarbijate suhtes kohaldatakse tarbimise vähendamise meetmeid, on nad jätkuvalt kaitstud varustuse katkestuste eest. Lisaks ei või selliste meetmetega piirata kaitset, mis on nõutud vähekaitstud tarbijate jaoks, kelle praegust tarbimist tuleks pidada hädavajalikuks.

Solidaarsuse laiendamine kriitilise tähtsusega gaasiküttel töötavatele elektrijaamadele seab turuosalistele piirangud, mis on vajalikud gaasivarustuskindluse tagamiseks olukorras, kus gaasitarned on vähenenud ja nõudlus talvehooajal suurenenud. Need piirangud tuginevad olemasolevatele meetmetele, mis on sätestatud vastavalt määrustes (EL) 2022/1369 ja (EL) 2017/1938 ning mille eesmärk on muuta need meetmed praeguse olukorra jaoks tõhusamaks.

Turuosaliste kohustus esitada ACERile teavet LNG-tehingute kohta on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada eesmärk võimaldada ACERil kehtestada LNG võrdlusalus; see on kooskõlas turuosalistele kohustustega energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste alusel ning ACER hoiab tundlikku äriteavet konfidentsiaalsena.

Meetmega, millega piiratakse päevasiseste hindade volatiilsust, kehtestatakse kauplemiskohtadele ja kauplejatele nõuded, mis on vajalikud selleks, et energiaettevõtjad saaksid jätkuvalt osaleda gaasi- ja elektriturgudel ning maandada oma riske, tagades seeläbi lõpptarbijatele energiavarustuskindluse.

Vahendi valik

Võttes arvesse energiakriisi mõõdet ning selle sotsiaalsete, majanduslike ja finantstagajärgede ulatust, peab komisjon asjakohaseks tegutseda üldise määruse alusel, mis on vahetult ja viivitamata kohaldatav. Selle abil luuakse kiire, ühtne ja kogu liitu hõlmav koostöömehhanism.

JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Konsulteerimine sidusrühmadega

Kuna ettepanek on poliitiliselt tundlik ja see tuli kiiresti ette valmistada, et nõukogu saaks selle õigeaegselt vastu võtta, ei olnud võimalik sidusrühmadega konsulteerida.

Põhiõigused

Negatiivset mõju põhiõigustele ei täheldatud. Käesoleva algatuse raames võetavad meetmed ei mõjuta nende tarbijate huve, kes on määruse (EL) 2017/1938 alusel määratletud kui kaitstud tarbijad, sealhulgas kõigi kodutarbijate õigusi. Tarbimise vähendamiseks võetavad meetmed on suunatud üksnes mittehädavajalikele kasutamisele ega too kaasa kodutarbijate varustuse katkestamist või vähimkaitstud tarbijate väiksemat kaitset. Selliste ettevõtjate väljajätmist ühisostmisest, kes on pärit riikidest, mille suhtes EL on kehtestanud sanktsioone, kohaldatakse ainult seni, kuni sellised sanktsioonid kehtivad. Algatus võimaldab vähendada gaasi puudujäägiga seotud riske, millel oleks muidu majandusele ja ühiskonnale suur mõju.

Turuosaliste kohustus esitada ACERile teavet LNG-tehingute kohta on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada eesmärk võimaldada ACERil kehtestada LNG võrdlusalus; see on kooskõlas turuosaliste kohustustega energiaturu terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste alusel ning ACER hoiab tundlikku äriteavet konfidentsiaalsena.

MÕJU EELARVELE

Mõju eelarvele piirdub vajadusega rahastada otse komisjoni hallatavate teenuslepingute või muude algatuste kaudu mehhanismi loomist teenuseosutaja poolt, kes käitab seda ühisostude jaoks nõudluse koondamiseks. Ei komisjon ega ühisostmist korraldav teenuseosutaja ei osta gaasi osalevate ettevõtjate nimel. Ettevõtjad sõlmivad ostulepingud ostumehhanismi kaudu valitud tarnijatega. Üksikasjalikum teave on esitatud finantsselgituses.

Käesoleva ettepanekuga seotud mõju ELi eelarvele puudutab ka Euroopa Komisjoni energeetika peadirektoraadi ning ACERi personali- ja muid halduskulusid.

Ettepanekuga nähakse ette tõhustatud gaasivarustuskindluse tagamise struktuur, millega kaasnevad uued kohustused liikmesriikidele ja sellest tulenevalt energeetika peadirektoraadi suurem roll paljudes valdkondades, nimelt:

- määruse üldine haldamine ja rakendamine (3 täistööajale taandatud töötajat);
- nõukogu meetme ettepaneku ettevalmistamine ja rakendamine, millega nähakse ette mehhanism gaasikoguste eraldamiseks nende liikmesriikide varustamiseks, kelle puhul on välja kuulutatud piirkondlik või liidu tasandi hädaolukord; ettepaneku haldamine ja rakendamine, sealhulgas kriisiohjerühma kaasamine (2 täistööajale taandatud töötajat);
- gaasiosutuskonsortsiumi väljatöötamine kooskõlas konkurentsioigusega, mille puhul on vaja teabevahetust tööstusega (2 täistööajale taandatud töötajat);
- liikmesriikide taotluste hindamine seoses suuremate kriitilise tähtsusega gaasimahtudega (1 täistööajale taandatud töötaja);
- solidaarsustaotlustega seotud tegevus; solidaarsuskokkulepete täitmise hõlbustamine (1 täistööajale taandatud töötaja);
- haldusassistent (1 täistööajale taandatud töötaja);
- ettepanekus sätestatakse ka ACERi uued ülesanded – koguda LNG-tehingute andmeid, et kehtestada LNG võrdlusalus (5 täistööajale taandatud töötajat).

MUUD ELEMENDID

Ei ole asjakohane.

Ettepanek:

NÕUKOGU MÄÄRUS,

milles käsitletakse solidaarsuse suurendamist gaasiosside parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ning usaldusväärsete hinnavõrdlusaluste kehtestamise kaudu

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 122 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastane sõjaline agressioon ning Venemaalt liikmesriikidesse suunatud maagaasitarnete enneolematu vähenemine ohustavad liidu ja selle liikmesriikide varustuskindlust. Samal ajal on Venemaa Föderatsioon gaasivarusid relvana kasutades ja gaasivoogude tahtliku katkestamise kaudu turuga manipuleerides põhjustanud liidus energiahindade järsu tõusu, mis lisaks liidu majanduse ohustamisele kahjustab tõsiselt ka varustuskindlust.
- (2) See nõuab liidult jõulist ja koordineeritud reageerimist, et kaitsta oma kodanikke ja majandust ülemäära kõrgete ja manipuleeritud turuhindade eest ning tagada, et gaasivood jõuaksid ka gaasinappuse korral üle piiri kõigi gaasi vajavate tarbijateni. Selleks et vähendada sõltuvust Venemaa Föderatsiooni maagaasitarnetest ja alandada ülemääraseid hindu, on väga oluline paremini koordineerida gaasi ostmist välistarnijatelt.
- (3) Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 122 lõikele 1 võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja liikmesriikide vahelise solidaarsuse vaimus kehtestada majanduslikule olukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib suuri raskusi teatavate toodetega varustamisel, eelkõige energeetikasektoris. Selliste suurte raskuste hulka kuulub ka oht, et Venemaa peatab täielikult oma gaasitarne, ja liidu majandust kahjustav äärmuslik energiahinna tõus.
- (4) Komisjon andis teatises „REPowerEU“ teada kavatsusest luua koos liikmesriikidega ELi energiaplattform¹⁴ gaasi, veeldatud maagaasi (edaspidi „LNG“) ja vesiniku ühisostudeks. See kiideti heaks 30. ja 31. mail 2022 toimunud Euroopa Ülemkogul. Komisjon tutvustas kava „REPowerEU“ raames ka ELi energiaalase välistegevuse strateegiat,¹⁵ milles selgitatakse, kuidas EL toetab üleilmset õiglast üleminekut puhtale

¹⁴ COM(2022) 108 final.

¹⁵ JOIN(2022) 23 final.

energiale eesmärgiga tagada kestlik, kindel ning taskukohane energia muu hulgas ELi energiavarustuse mitmekesistamisega, pannes eelkõige rõhku olemasolevate või uute gaasitarnijatega peetavatele läbirääkimistele poliitiliste kohustuste üle, et suurendada gaasitarneid Euroopasse.

- (5) ELi energiaplattform võib etendada kesksel rollil vastastikku kasulike partnerluste otsimisel, et suurendada varustuskindlust ja tagada kolmandatest riikidest ostetud gaasi puhul madalamad impordihinnad, kasutades täiel määral ära liidu kollektiivset mõjuvõimu. Selleks on oluline tõhustada rahvusvahelist suhtlust nii gaasitarnijate (torujuhtmegaas ja LNG) kui ka tulevaste saastevaba vesiniku tarnijatega. Eelkõige ELi energiaplattformi kaudu toimuv parem koordineerimine liikmesriikidega ja liikmesriikide vahel suhetes kolmandate riikidega tagaks liidu kollektiivse mõjuvõimu suurema tulemuslikkuse.
- (6) Sellise olukorra jätkudes, kus varustuskindluse tagamisel esineb tõsiseid raskusi, peaks ühisostmine andma liikmesriikide ja energiaühenduse osalisriikide ettevõtjatele võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele ning aitama tagada madalamad hinnad kui need, mida gaasi teenuseosutaja kaudu ostvad ettevõtjad muidu oleksid pidanud maksma, mis tuleb kasuks lõpptarbijatele.
- (7) Ühisostudega võib kaasneda soodsama kohtlemise või toetuse lubamine taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside, näiteks biometaani ja vesiniku tarnimisele, kui neid on võimalik ohutult gaasisüsteemi süstida, ning sellise gaasi tarnimisele, mis muidu oleks atmosfääri lastud või tõrvikpõletatud. Kui üheski asjaomasel jurisdiktsioonis ei ole asjaomast ametlikku nõuet, julgustatakse käesoleva määruse kohaselt lepinguid sõlmivaid ettevõtjaid kasutama Euroopa Liitu suunduva tarneahela metaaniheite mõõtmisel, kontrollimisel ja asjaomaste aruannete koostamisel ÜRO nafta- ja gaasisektori metaaniheite vähendamise partnerluse (OGMP 2.0) standardit.
- (8) Käesoleva määruse kohane ühisost koosneb kahest etapist. Esimeses etapis koondaksid liidus või energiaühenduse osalisriikides asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad komisjoniga lepingu sõlminud teenuseosutaja vahendusel oma gaasinõudluse. See võimaldaks gaasitarnijatel teha suurtel koondmahtudel põhinevaid pakkumisi, selle asemel, et teha arvukalt väiksemaid pakkumisi üksikostjatele. Teises etapis võivad liidus või energiaühenduse osalisriikides asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad eraldi või teiste ostjatega koordineeritult sõlmida gaasistulepinguid maagaasitarnijate või -tootjatega, kes suudavad rahuldada koondatud nõudluse.
- (9) Kuna oleme jätkuvalt olukorras, kus esineb tõsiseid raskusi varustuskindluse tagamisel, peaksid ühisostud andma liikmesriikide ettevõtjatele võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele ning aitama tagada madalamad hinnad kui need, mida gaasi teenuseosutaja kaudu ostvad ettevõtjad muidu oleksid pidanud maksma, mis tuleb kasuks lõpptarbijatele. Esimene viide gaasi väga piiratud ühisostu võimalusele tasakaalustamise eesmärgil on juba tehtud komisjoni ettepanekus võtta vastu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta¹⁶. Ettepanek pärineb aga ajast, mil Venemaa Föderatsioon ei olnud veel alustanud sõjalist agressiooni Ukraina vastu; lisaks käsitleti ettepanekus ainult ülekandesüsteemihaldurite väga konkreetseid vajadusi tasakaalustamisenergia järele ja

¹⁶ Vt Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud), artikkel 64 (COM(2021) 804 final).

see ei sisaldanud üksikasjalikku kontseptsiooni. Kuna koordineeritud gaasiostude jaoks vajalike struktuuride puudumine vajab kiiret ja palju ulatuslikumat lahendust, on asjakohane pakkuda välja ajutine kiirlahendus.

- (10) Seega võiksid ühisostud suurendada liidu solidaarsust gaasi ostmisel ja jaotamisel. Solidaarsuse põhimõttest lähtuvalt peaks gaasi ühisostmine toetama eelkõige neid ettevõtjaid, kes varem ostsid gaasi ainult või peamiselt Venemaa tarnijatelt, sest koondatud nõudluse põhine hankemenetlus aitaks neil hankida varusid teistelt maagaasitarnijatelt või -pakkujatelt soodustingimustel.
- (11) Teenuseosutaja korraldatav hankemenetlus koondatud gaasinõudluse rahuldamiseks peaks aitama täita gaasihoidlaid praeguses hädaolukorras, juhul kui enamik Euroopa gaasihoidlate varudest peaks eelseisva talve lõpuks olema ammendunud. Lisaks peaks see aitama osta gaasi varasemast koordineeritumal viisil, lähtuvalt solidaarsuse põhimõttest.
- (12) Käesolev ettepanek põhineb ELi toimimise lepingu artiklil 122, võttes arvesse tungivat vajadust kehtestada kiiresti ja ajutiselt ühisostude tegemise kord. See võimaldaks kiiresti kindlaks määrata teenuseosutaja, kes alustaks nõudluse koondamist. Komisjoniga lepingu sõlminud teenuseosutajal oleks vaid mõni põhifunktsioon ja tema korraldatud protsess sisaldaks vaid nõudluse koondamises osalemisega seotud kohustuslikke elemente ning ei hõlmaks veel lepingutingimuste kohustuslikku koordineerimist ega kohustust esitada siduvaid pakkumisi gaasi ostmiseks teenuseosutaja kaudu.
- (13) Maagaasiettevõtjatele või gaasi tarbivatele ettevõtjatele ei tohiks panna kohustust osta gaasi teenuseosutaja kaudu, sõlmides gaasitarnelepingud või vastastikuse mõistmise memorandumid gaasitarnijate või -tootjatega, kes suudavad koondatud nõudluse rahuldada. Maagaasiettevõtjaid või gaasi tarbivaid ettevõtjaid kutsutakse siiski tungivalt üles tutvuma koostöövormidega, mis on kooskõlas konkurentsioigusega, ning kasutama teenuseosutajat, et saada ühisostudest täit kasu. Seetõttu võiks teenuseosutaja ja osalevate ettevõtjate vahel välja töötada mehhanismi, milles määratakse kindlaks peamised tingimused, mille alusel ühisostus osalevad ettevõtjad võtavad kohustuse osta koondatud nõudlusele vastavat gaasi.
- (14) On oluline, et komisjon ja liikmesriigid omaksid kõigist ELis kavandatud ja sõlmitud gaasitarnelepingutest selget ülevaadet, et hinnata varustuskindluse ja energiasolidaarsuse eesmärkide täitmist. Seepärast peaksid ettevõtjad teavitama komisjoni kõikidest kavandatud gaasiostudest, mis on suuremad kui 5 TWh. Komisjon peaks seetõttu esitama asjaomastele liikmesriikidele soovitusi, milles neid hoiatatakse kavandatud ostude negatiivse mõju eest ühisostudele, varustuskindlusele, siseturule või energiasolidaarsusele.
- (15) Liikmesriigid peaksid aitama komisjonil hinnata, kas asjaomased gaasiostud suurendavad liidu varustuskindlust ja on kooskõlas energiasolidaarsuse põhimõttega. Seetõttu tuleks koordineerimise hõlbustamiseks luua ajutine juhtnõukogu, mis koosneb liikmesriikide ja komisjoni esindajatest.

- (16) Ühisostude eesmärgil korraldatavat nõudluse koondamise protsessi peaks läbi viima sobiv teenuseosutaja. Seepärast peaks komisjon sõlmima hankemenetluse¹⁷ kaudu lepingu sellise teenuseosutajaga, kes suudab välja töötada asjakohase IT-vahendi ja korraldada nõudluse koondamise protsessi. Ühisostus osalejatelt võiks tegevuskulude kandmiseks koguda tasusid.
- (17) Nõudluse koondamine ja maagaasi ostmine on keerukad protsessid, milles tuleb arvesse võtta eri elemente, mis hõlmavad lisaks hindadele ka tarnete mahtu, tarnekohti ja muid näitajaid. Seetõttu peaks valitud teenuseosutajal olema asjakohane kogemus maagaasi või sellega seotud teenuste ostude haldamisel ja koondamisel ELi tasandil. Nõudluse koondamine ja maagaasi ostmine on tähtsal kohal ka liidu gaasivarustuskindluse tagamisel.
- (18) Ühisoste võib korraldada eri kujul. Selleks võib kasutada pakkumismenetlust või enampakkumist, mille korraldab teenusepakkuja, kes ühisostude IT-vahendi abil koondab maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate nõudluse ja sobitab seda maagaasitarnijate või -tootjate pakkumistega.
- (19) Üks nõuete koondamise ja ühisostude korraldamise eesmärke on vähendada tarbetu hinnatõusu ohtu, mis võib tekkida siis, kui mitu ettevõtjat teevad pakkumisi ühe sama gaasikoguse kohta. See, kas kõik ühisostudega kaasnevad eelised jõuavad ka lõpptarbijani, sõltub lõppkokkuvõttes ettevõtjate endi otsustest. Suurettevõtjad peaksid seda arvesse võtma ka siis, kui neil on võimalik gaasi müüa kõrgema hinnaga. Ettevõtjad, kes saavad ühisostus osaledes madalamatest gaasihindadest kasu, peaksid selle kasu üle kandma tarbijatele. Madalamate hindade edasikandumine oleks ühisostude edukuse oluline näitaja, sest see on tarbijate jaoks väga tähtis.
- (20) Kõik kavandatud määruse alusel võetavad meetmed peavad olema kooskõlas liidu poolt ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel võetud piiravate meetmetega. Eelkõige tuleks ühisostudest ja nende korraldamisest kõrvale jätta ettevõtjad, kes on Venemaa valitsuse või mõne Venemaa füüsilise või juriidilise isiku kontrolli all, või ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel liidu piiravaid meetmeid (sanksioone), ning ettevõtjad, kes on sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse omandis või kontrolli all, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid piiravaid meetmeid. Need piiravad meetmed võeti vastu selleks, et saavutada liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgid, eelkõige tagada rahu, ennetada konflikte ning tugevdada rahvusvahelist ja liidu julgeolekut kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtetega. See ei mõjuta Venemaa või teiste riikide suhtes tulevikus kehtestatavate sanktsioonide kohaldamist.
- (21) Ühisostudeks ei tohiks kasutada Venemaa Föderatsioonist pärit maagaasi, mis siseneb liikmesriikidesse või energiaühenduse osalisriikidesse Venemaa Föderatsioonist pärit sisenemispunktide kaudu. See on kooskõlas kavandatava määruse eesmärgiga tagada alternatiivsed allikad Venemaa tarnetele.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1–222).

- (22) Gaasi ühisostus osalejad võivad vajada finantstagatise, kui mõni ettevõtja ei suuda lepingujärgset lõppsummat tasuda. Liikmesriigid või muud sidusrühmad võivad anda ühisostus osalejatele rahalist toetust, sealhulgas tagatise. Rahalist toetust andes tuleks järgida riigiabi eeskirju, sealhulgas vajaduse korral ajutist kriisiabiraamistikku.
- (23) Gaasihoidlate täitmine on liidu varustuskindluse tagamiseks hädavajalik. Venemaa Föderatsiooni maagaasitarnete vähenemise tõttu võib liikmesriikidel olla raske täita gaasihoidlad, et tagada gaasivarustuskindlus 2023.–2024. aasta talveks nii, nagu on ette nähtud määrusega (EL) 2022/1032¹⁸. Võimalus osaleda teenuseosutaja pakutavas nõudluse koondamises võib aidata liikmesriikidel seda probleemi vähendada; konkurentsioiguse piires võiks see eelkõige aidata hoidlaid koordineeritult täita ja hallata, pidades silmas järgmist täitmishooaega, ning vältida ülemäära järske hinnatõuse, mille üheks põhjuseks on puudulik koordineerimine gaasihoidlate täitmisel.
- (24) Suurendamaks ühisostude rolli gaasihoidlate täitmisel kooskõlas määruses (EL) 2022/1032 sätestatud vahe-eesmärkidega, peaksid liikmesriigid võtma asjakohaseid meetmeid, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvad maagaasiettevõtjad kasutaksid täituvuse sihttaseme saavutamise ühe võimaliku vahendina teenuseosutaja korraldatud protsessi.
- (25) Määruse (EL) 2022/1032 kohaselt peavad liikmesriigid täitma oma hoidlad 2023. aasta novembriks 90 % ulatuses. See eesmärk on 2022. aasta novembriks kehtestatud täituvuse sihttasemest (80 %) suurem. Ühisostud võiksid aidata liikmesriikidel seda uut eesmärki saavutada. Seda tehes peaksid liikmesriigid nõudma, et kodumaised ettevõtjad kasutaksid teenuseosutajat piisavalt suure gaasinõudluse koondamiseks, mis vähendaks ohtu, et hoidlaid ei suudeta täita. Liikmesriigid peaksid nõudma, et nende ettevõtjad lisaksid nõudluse koondamise protsessi mahud, mis moodustavad vähemalt 15 % nende hoidlatele järgmiseks aastaks kehtestatud täituvuse sihttasemest (kõigi ELi liikmesriikide peale kokku ligikaudu 13,5 miljardit kuupmeetrit). Liikmesriigid, kelle territooriumil puudub maa-aluse ladustamise võimalus, peaksid osalema nõudluse koondamise protsessis gaasikogusega, mis on samaväärne nende koormuse jagamise kohustustega.
- (26) Selleks et ühisostmist tulemuslikult kasutada ja sõlmida gaasilepinguid teenuseosutajale pakkumise esitanud tarnijatega, võivad ettevõtjad liidu õiguse piires kooskõlastada selliseid ostutingimusi nagu tarnete maht, gaasi hind ning tarnekohad ja -ajad. Gaasiosukonsortsiumis osalevad maagaasiettevõtjad peaksid siiski tagama, et otse või kaudselt vahetatav teave piirdub sellega, mis on rangelt vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks, nagu on ette nähtud ELi toimimise lepingu artiklis 101. Lisaks tagatakse käesoleva määruse kohaste läbipaistvust ja juhtimist käsitlevate sätetega, et osukonsortsiumi lepingud ei ohusta varustuskindlust ega energiasolidaarsust, eelkõige juhul, kui ostuprotsessis osalevad otseselt või kaudselt liikmesriigid.
- (27) Moodustada võib mitu gaasiosukonsortsiumi, kuid kõige tõhusam oleks luua üksainus gaasiosukonsortsium, kuhu kuuluks võimalikult palju ettevõtjaid, kes on koondanud oma nõudluse teenuseosutaja kaudu, ja mis oleks kavandatud kooskõlas ELi

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

konkurentsioiguse sätetega. Lisaks tugevdab jõudude ühendamine üheks gaasiostukonsortsiumiks liidu läbirääkimispositsiooni turul ja teeb võimalikuks soodsad tingimused, mida väiksemate liidu ettevõtjate või killustatuma tegevusega vaevalt oleks võimalik saavutada.

- (28) Käesoleva määruse kohaste gaasiostukonsortsiumide loomine ja rakendamine toimub kooskõlas liidu konkurentsieeskirjadega, mille kohaldamisel võetakse arvesse praegust erandlikku turuolukorda. Komisjoni sõnul on ta valmis ettevõtjaid sellise gaasiostukonsortsiumi kavandamisel toetama ja tegema vastavalt määruse 1/2003 artiklile 10 otsuse, et ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja 102 ei kohaldata, tingimusel et lisatakse asjaomased kaitsemeetmed ja et neid ka järgitakse. Lisaks on komisjon teatanud oma valmisolekust anda mitteametlikke suuniseid, kui mõnes muus konsortsiumis osalevatel ettevõtjatel tekib küsimusi seoses nendevahelise ühisostukokkuleppe ühe või mitme elemendi hindamisega ELi konkurentsieeskirjade alusel¹⁹.
- (30) Vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele ei lähe nõudluse koondamise ja ühisostmisega seotud meetmed kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärgi saavutamiseks, kuna neid rakendatakse vabatahtlikkuse alusel, välja arvatud piiratud erand, mis hõlmab kohustuslikku osalemist nõudluse koondamises gaasihoidlate täitmise eesmärgil, ning eraettevõtjad jäävad asjaomase ühisostu raames sõlmitud gaasitarnelepingute osalisteks.
- (31) ELi LNG-terminalide vastuvõtuvõime ja hoidlate kasutamise optimeerimiseks on vaja tõhusamat läbipaistvuskorda ning organiseeritud turgu, mis sarnanevad juba torujuhtmegaasi transportimiseks looduga ja mis hõlbustaksid järelkauplemist gaasihoidlate hoiustamisvõimsuse ja maagaasi veeldusjaamade võimsusega. See on eriti oluline, arvestades hädaolukorda ja muutusi gaasivoogudes, st Venemaa Föderatsiooni torujuhtmegaasi asendamist LNG-ga. Asjakohased sätted sisalduvad komisjoni poolt vesiniku- ja gaasituru CO₂ heite vähendamise paketti²⁰ kuuluva gaasimääruse läbivaatamise kohta esitatud ettepaneku artiklites 10 ja 31. Nende sätete võimalikult kiire rakendamine kriisile reageerimise raames on äärmiselt oluline, et tagada nõuetekohane läbipaistvus ning suurem tõhusus LNG-terminalide ja gaasihoidlate kasutamisel.
- (32) Gaasitranspordivõimsuse pikaajaliste reserveeringute puhul nähakse praegustes ülekoormusega tegelemise eeskirjades ette menetlused põhimõttel „kasuta või kaota“. Samas on tegemist pikaajaliste menetlustega (mõju hakkab avalduma alles kuue kuu möödudes), mille puhul riikide reguleerivad asutused peavad järgima rangeid haldusmenetlusi. Seetõttu tuleks neid eeskirju karmistada ja lihtsustada, pakkudes gaasisüsteemi halduritele vahendeid kiireks reageerimiseks gaasivoomuutustele ja võimaliku ülekoormusega seotud probleemide lahendamiseks. Eelkõige võiksid uued eeskirjad kiirendada selliste pikaajaliste võimsuste turustamist, mis muidu jääksid kasutamata – nii saaks torujuhtmed tõhusamalt tööle panna.

¹⁹ Komisjoni teatis mitteametlike suuniste kohta seoses Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 101 ja 102 käsitlevate uute või lahendamata küsimustega, mis on üles kerkinud üksikjuhtumites (suuniskirjad) (ELT C xx).

²⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju (COM(2021) 803 (final)); ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud) (COM(2021) 804 final).

- (33) Ülekandesüsteemi haldurid peaksid analüüsima kättesaadavat teavet selle kohta, kuidas kasutajad ülekandevõrku kasutavad, ja tegema kindlaks, kas esineb lepingulise kindla võimsuse alakasutamist. Sellist alakasutamist võiks määratleda kui olukorda, kus võrgu kasutaja kasutas või pakkus viimase 30 päeva jooksul turul keskmiselt vähem kui 80 % reserveeritud kindlast võimsusest. Alakasutamise korral peaks ülekandesüsteemi haldur avaldama järgmise kuu enampakkumise jaoks andmed kasutatava võimsuse kohta ja seejärel kõnealuse võimsuse enampakkumisel maha müüma.
- (34) Venemaa Föderatsiooni provotseerimata ja põhjendamatu sissetung Ukrainasse on põhjustanud Euroopa maagaasiturgudel suurt ebakindlust ja häireid. Seetõttu on maagaasiturgudel viimastel kuudel tekkinud ebakindlus tarnete suhtes ja sellest mõjutatud turuootused toonud kaasa ülikõrged ja volatiilsed maagaasihinnad. See omakorda on avaldanud turuosalistele lisasurvet ja kahjustanud liidu energiaturgude sujuvat toimimist.
- (35) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/65/EL²¹ on sätestatud eeskirjad, millega tagatakse selliste kauplemiskohtade nõuetekohane toimimine, kus muu hulgas kaubeldakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega. Vastavalt kõnealuse direktiivi sätetele peavad liikmesriigid nõudma, et reguleeritud turul oleksid kehtestatud mehhanismid, millega tagatakse finantsturgude õiglane ja nõuetekohane toimimine. Kõnealuste mehhanismide eesmärk aga ei ole piirata päevasisesid hinnamuutusi ning need ei ole suutnud ära hoida gaasi- ja elektrituletisinstrumentide turgudel täheldatud erakordset volatiilsust.
- (36) Võttes arvesse probleeme, millega turuosalised energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega tegelevates kauplemiskohtades silmitsi seisavad, ja kiireloomulist vajadust tagada, et energia tuletisinstrumentide turud täidaksid jätkuvalt oma rolli reaalmajanduse riskimaandusvajaduste rahuldamisel, on asjakohane nõuda, et kauplemiskohad, kus kaubeldakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega, kehtestaksid ajutised päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismid, mis aitaksid liigsetele hinnamuutustele tõhusamalt reageerida. Selleks et tagada kõnealuse mehhanismi kohaldamine kõige likviidsemate lepingute suhtes ja vältida soovimatuid häireid vähem likviidsete tuletisinstrumentide turgudel, tuleks päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismi kohaldada ainult energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga tuletisinstrumentide suhtes.
- (37) Kauplemiskohad, kus pakutakse energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumente, lubavad sageli osaleda eri energiaettevõtetele kõigist liikmesriikidest. Sellised energiaettevõtted sõltuvad suurel määral tuletisinstrumentidest, millega sellistes kauplemiskohtades kaubeldakse, et tagada elutähtsad gaasi- ja elektritarned liidu eri paigus. Liigsed hinnamuutused kauplemiskohtades avaldavad seega mõju kogu liidu energiaettevõtete tegevusele ja mõjutavad lõppkokkuvõttes negatiivselt ka lõpptarbijaid. Seepärast tuleks liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus koordineerida päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismi kasutuselevõttu ja kohaldamist, mis võimaldaks kõikidel energiavarustuskindluse seisukohast olulistel ettevõtjatel igas liikmesriigis saada kasu

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ja millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349).

kaitsemeetmetest, millega välditaks suuri hinnamuutusi, mis kahjustavad nende äritegevuse jätkamist ja selle kaudu ka lõpptarbijaid.

- (38) Päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism peaks tagama, et hinnad kauplemispäeva jooksul liigselt ei kõiguks. Mehhanism peaks põhinema turuhinnal, mida vaadeldakse korrapäraste ajavahemike järel. Võttes arvesse energiaturu tuletisinstrumentide suurt mitmekesisust ja selliste instrumentidega seotud kauplemiskohtade iseärasusi, tuleks päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanisme kohandada vastavalt nende instrumentide ja turgude eripärale. Seepärast peaksid kauplemiskohad kehtestama hinnapiirid, võttes arvesse energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti eripära, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiili ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiili.
- (39) Päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism peaks täiendama mis tahes staatilisi või dünaamilisi kauplemispiiranguid, mille kauplemiskohad on enne käesoleva määruse jõustumist juba kehtestanud kooskõlas direktiiviga 2014/65/EL.
- (40) Tagamaks, et kauplemiskoha kasutatav päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism toimib läbipaistvalt, peaks kauplemiskoht avalikustama selle üldiste omaduste kirjelduse. Õiglase ja nõuetekohase kauplemise tagamiseks ei tohiks kauplemiskohtadelt siiski nõuda kasutatava mehhanismi kõigi tehniliste parameetrite avaldamist.
- (41) Selleks et tagada päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamiseks ühetaolised tingimused ja selliste kauplemiskohtade sujuv toimimine, mis pakuvad kauplemist energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumentidega, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et määrata kindlaks päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise tingimused, sealhulgas hinnapiiride uuendamise sagedus või meetmed, mida tuleb võtta juhul, kui kauplemine liigub väljapoole neid hinnapiire. Komisjonil peaks olema võimalik võtta arvesse iga energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti eripära, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiili ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiili.
- (42) Selleks et anda kauplemiskohtadele piisavalt aega käesolevas määruuses kirjeldatud päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi nõuetekohaseks rakendamiseks, tuleks kauplemiskohtadele anda päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi loomiseks aega 31. jaanuarini 2023. Tagamaks, et kauplemiskohad suudavad isegi enne selle mehhanismi loomist hindade liigse kõikumisega kiiresti toime tulla, peaks neil olema esialgne mehhanism, mis võimaldab üldjoontes saavutada sama eesmärgi nagu päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism.
- (43) Kõnealuse meetmega kauplemiskohtadele ja kauplejatele kehtestatavad kohustused ja piirangud ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalikud, et võimaldada energiaettevõtjatel jätkata osalemist gaasi- ja elektriturgudel ning täita oma riskimaandusvajadusi, aidates seeläbi tagada lõpptarbijate energiavarustuskindluse.
- (44) Selleks et tagada päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi tõhus kohaldamine, peaksid pädevad asutused tegema järelevalvet selle üle, kuidas kauplemiskohad mehhanismi rakendavad, ja esitama korrapäraselt Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele (edaspidi „ESMA“) sellise rakendamise kohta aruande. Kindlustamaks, et päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendatakse

järjepidevalt, peaksid pädevad asutused tagama, et erinevused selles, kuidas kauplemiskohad mehhanismi rakendavad, on nõuetekohaselt põhjendatud.

- (45) Selleks et tegeleda võimalike liikmesriikidevaheliste erinevustega päevasiseses volatiilsuse juhtimise mehhanismi kohaldamises ning tuginedes pädevate asutuste esitatud aruannetele, peaks ESMA koordineerima liikmesriikide pädevate asutuste tegevust ja dokumenteerima kõik täheldatud erinevused selles, kuidas kauplemiskohad päevasiseses volatiilsuse juhtimise mehhanismi liidu eri jurisdiktsioonides kohaldavad.
- (46) Võttes arvesse Venemaa Föderatsiooni maagaasitarnete enneolematut vähenemist ja jätkuvat ootamatute tarnehäirete ohtu, seisab liit silmitsi kiireloomulise vajadusega oma gaasivarustust mitmekesistada. Euroopa LNG-turg on aga alles tekkimas ja sellel turul valitsevate hindade korrektsust on raske hinnata. Selleks et saada täpne, objektiivne ja usaldusväärne hinnang liitu suunduvate LNG-tarnete hinna kohta, peaks Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (edaspidi „ACER“) koguma kõiki LNG-turu andmeid, mis on vajalikud, et määrata LNG päevane hinnanguline hind.
- (47) Hinnangulise hinna määramine peaks põhinema kõigil tehingutel, mis on seotud LNG-tarnetega liitu. ACERil peaks olema õigus koguda kõnealuseid turuandmeid kõigilt osalistelt, kes tegelevad LNG-tarnetega liitu. Kõik sellised osalised peaksid olema kohustatud esitama ACERile kõik LNG-turu andmed nii reaaliajalähedaselt kui tehnoloogiliselt võimalik kas pärast tehingu sõlmimist või tehingu tegemiseks ostu- või müügipakkumise esitamist. ACERi tehtav hinnangulise hinna määramine peaks hõlmama kõige täielikumat andmekogumit ELi suunduvate LNG-tarnete kohta, sealhulgas tehingute hindu ning alates 1. märtsist 2023 ostu- ja müügihindu. Avaldades iga päev selle objektiivse hinnangulise hinna ja selle kindlakstehtud erinevuse võrreldus turu muude võrdlushindadega LNG võrdlusaluse näol, sillutatakse teed selle hinna vabatahtlikule kasutuselevõtule võrdlushinnana turuosaliste lepingutes ja tehingutes. Kui LNG hinnanguline hind ja LNG võrdlusalus on kasutusele võetud, võiksid neist saada ka selliste tuletislepingute viitemäärad, mida kasutatakse LNG hinna või LNG hinna ja muude gaasihindade vahega seotud riskide maandamiseks. Võttes arvesse meetme kiireloomulisust, tuleks LNG hinnanguline hind esimest korda avaldada hiljemalt kaks nädalat pärast käesoleva määruse jõustumist.
- (48) Praegused volitused, mis on ACERile antud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1227/2011 ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1348/2014, millega rakendatakse määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 8 lõikeid 2 ja 6 (edaspidi „energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrused“), ei ole piisavad, et luua täielik ja terviklik andmekogum, mis hõlmaks kõiki LNG-tarneid liitu. Selline terviklik ja täielik andmekogum igapäevaseks hinnangulise hinna määramiseks on aga vajalik selleks, et liit saaks solidaarsuse vaimus juhtida LNG rahvusvahelise impordiga seotud hankepoliitikat, eelkõige praeguses kriisiolukorras. Asjakohased andmed ja teave LNG-lepingute kohta on vajalikud ka selleks, et saaks jälgida hindade arengut, teha andmekvaliteedikontrolle ja tagada kvaliteet. See ajutine vahend peaks võimaldama ACERil koguda kõiki turuandmeid, mida on vaja, et koostada põhjalik ja representatiivne hinnang liitu suunduvate LNG-tarnete hinna kohta.
- (49) Kuigi LNG päevase hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse alaline kasutuselevõtt tuleks hilisemas etapis lisada energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste õigusraamistiku põhjalikumasse läbivaatamisse, nõuab jätkuv kriisiolukord

kiiret tegutsemist juba praegu, et ajutiselt lahendada praegune tõsiste tarneraskustega olukord ja tegeleda liitu suunduvate LNG-tarnete täpse hinnastamise küsimusega, kuni kõnealuse õigusraamistiku muudatused saab vastu võtta seadusandliku tavamenetluse kohaselt.

- (50) Selleks et kohe suurendada hindade läbipaistvust ja planeerimiskindlust LNG imporditurul, tuleks kindlaks määrata, et asjaomane andmekogum peaks sisaldama nii teavet lõpuleviidud LNG-tehingute hinna ja koguse kohta ning ELi suunduvate LNG-tarnetega seotud ostu- ja müügipakkumiste hindade ja koguste kohta kui ka hinnavalemit pikaajalises lepingus, millest hind tuletatakse, kui see on asjakohane.
- (51) Kõik turuosalistes, kelle suhtes kehtib aruandekohustus, tuleks määratleda kui turuosalistes, kes osalevad liitu tarnimiseks mõeldud LNG-lasti ostus või müügis. Nende LNG-turu osaliste suhtes tuleks kohaldada energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste kohaselt turuosaliste suhtes kehtivaid kohustusi ja keelde.
- (52) ACERil peaks koostöös komisjoniga olema laialdased volitused täpsustada nende turuandmete kvaliteeti ja sisu, mida ta kogub, et määrata liitu suunduvate LNG-tarnete päevane hinnanguline hind. Samuti peaks tal olema ulatuslik kaalutusõigus oma eelistatud edastusprotokolli valikul. Selleks et esitatavate turuandmete kvaliteet oleks võimalikult kõrge, peaks ACERil olema õigus täpsustada talle esitatavate turuandmete kõiki parameetreid. Sellised parameetrid peaksid muu hulgas hõlmama võrdlusühikuid, mida kasutatakse hinnaandmete esitamisel, võrdlusühikuid, mida kasutatakse koguseandmete esitamisel, tehingute tähtaegu või tehingueelsete ostu- ja müügipakkumiste andmeid ning edastamisprotokolle, mida kasutatakse nõutud andmete edastamiseks ACERile.
- (53) ACER peaks samuti kehtestama metoodika, mida ta kasutab LNG päevase hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse määramiseks, samuti selle metoodika korrapärase läbivaatamise protsessi.
- (54) Käesoleva määruse alusel avaldatav hinnanguline hind peaks tagama liikmesriikidele ja teistele turuosalistele suurema läbipaistvuse seoses valitseva hinnaga LNG Euroopasse importimisel. Hindade suurem läbipaistvus peaks omakorda võimaldama liikmesriikidel ja liidus asuvatel eraõiguslikel üksustel tegutseda teadlikumalt ja koordineeritumalt LNG ostmisel üleilmsetelt turgudelt, eelkõige kui nad kasutavad teenuseosutajat. Parem koordineerimine LNG ostmisel peaks võimaldama liikmesriikidel vältida üksteise ülepakkumist või ostuhindu, mis ei ole kooskõlas valitseva turuhinnaga. Seepärast on käesoleva määruse alusel avaldatavad hinnangulised hinnad ja võrdlusalused väga olulised, et suurendada liikmesriikidevahelist solidaarsust LNG piiratud varude hankimisel.
- (55) Turuosaliste kohustus esitada ACERile teavet LNG-tehingute kohta on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada eesmärk võimaldada ACERil määrata kindlaks LNG võrdlusalus, eelkõige kuna see on kooskõlas turuosaliste kohustustega, mis tulenevad energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrustest, ning ACER hoiab tundlikku äriteavet konfidentsiaalsena.
- (56) Title Transfer Facility (TTF) on virtuaalne hinnakujunduskoht Madalmaades, mis oma suure likviidsuse tõttu on sageli Euroopa gaasituru hinnakujunduse lähtealuseks ning

mõjutab lepinguid ja riskimaandustehinguid kogu ELis. Teatavatel tingimustel võib pärast muude gaasihindu käsitlevate meetmete rakendamist osutada vajalikuks sihitatud erakorraline sekkumine TTFi hetkehindadesse. Nõukogu peaks komisjoni ettepaneku põhjal võtma vastu otsuse, millega luuakse dünaamiline turukorrigeerimismehhanism TTFi hetketurul tehtavate maagaasitehingute jaoks. Kehtestatav maksimumhind peab tagama liidu varustuskindluse ja ELi-sisesed maagaasivood ning võtma arvesse gaasihindade mõju elektrihindadele. Selleks et mitte mõjutada ELi-siseseid vooge, mis peaksid jätkuvalt võimaldama maagaasi liikumist sinna, kus seda kõige rohkem vajatakse, võib teised liidu kauplempunktid siduda korrigeeritud TTFi hetkehinnaga dünaamilise hinnakoridori kaudu. Kui otsustatakse ettepanekute üle kehtestada liidu kauplempunktide jaoks turukorrigeerimismehhanism, tuleks kaaluda alternatiivseid võimalusi, nagu regulatiivne sekkumine gaasiostulepingutes kasutatavasse hinnakujundusmehhanismi.

- (57) Liit on rahvusvaheliste gaasitarnete jaoks atraktiivne turg ja teda peetakse energiakaubanduses usaldusväärseks partneriks. Enne importi mõjutavat turusekkumist peaks tegevus keskenduma koostööle rahvusvaheliste partneritega ja läbirääkimistel põhinevatele lähenemisviisidele, et piirata võimalikke riske.
- (58) Kuna liitu võivad tabada suured tarnehäired ja gaasivarude nappus, peaks ta olema valmis kiiresti kohaldama eri solidaarsusmehhanisme, et leevendada hädaolukordi. Sellistes erakorralistes tingimustes peaks nõukogul olema võimalik teha komisjoni ettepaneku põhjal otsus tõhusa gaasijaotusmehhanismi, sealhulgas hinnakujunduseeskirjade kohta, mida liikmesriigid saavad kasutada piirkondlikus või liidu hädaolukorras.
- (59) Määrusega (EL) 2017/1938 on liikmesriikidele juba ette nähtud võimalus seada hädaolukorras esikohale teatavate kriitilise tähtsusega gaasielektrijaamade varustamine gaasiga, arvestades nende tähtsust elektrivarustuskindluse tagamisel ja võrgu tasakaalustamatuse vältimisel. Kriitilise tähtsusega gaasielektrijaamad ja nende tarbitavad gaasikogused võivad oluliselt mõjutada hädaolukorras solidaarsusmeetme jaoks saadaval olevaid gaasikoguseid. Sellega seoses peaks liikmesriikidel olema ajutiselt võimalik taotleda erakorralisi solidaarsusmeetmeid, kui nad ei suuda hankida kriitilise tähtsusega gaasikoguseid, mis on vajalikud selleks, et tagada elektritootmise jätkumine kriitilise tähtsusega gaasielektrijaamades. Samal põhjusel peaks solidaarsust pakkuvatel liikmesriikidel olema õigus tagada, et solidaarsuse pakkumine teistele liikmesriikidele ei sea ohtu nende endi kriitilise tähtsusega gaasielektrijaamade tööd.
- (60) Solidaarsusmehhanismi käivitamisel tuleks lubada taotleda ainult gaasikoguseid, mis on vajalikud selliste elektri jaamade jaoks, mida liikmesriigid käsitlevad Euroopa tasandil elektrisüsteemi piisavuse seisukohast kriitilise tähtsusega elektri jaamadena. Tuleks kehtestada igas liikmesriigis varustuskindluse säilitamiseks vajalike kriitilise tähtsusega gaasikoguste ülemmäär. Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku (ENTSO-E) talveprognoosis kasutatud meetodika on selliste piirangute kehtestamise aluseks. Nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel peaks liikmesriikidel olema võimalik käesolevas määruses sätestatud ülemmäära ületada.
- (61) Kõnealuse meetmega turuosalistele kehtestatud piirangud on vajalikud, et tagada gaasivarustuskindlus olukorras, kus gaasitarned on vähenenud ja nõudlus talveperioodil suurenenud. Need tuginevad olemasolevatele meetmetele, mis on

sätetatud vastavalt määrustes (EL) 2022/1369 ja (EL) 2017/1938, ning nende eesmärk on muuta kõnealused meetmed praeguses olukorras tõhusamaks.

- (62) Teatavad tarbijad, sealhulgas kodumajapidamised ja esmaste sotsiaalteenuste osutajad, on gaasitarnehäirete negatiivse mõju suhtes eriti tundlikud. Seepärast kehtestati määrusega (EL) 2017/1938 liikmesriikidevahelise solidaarsuse mehhanism, mille abil leevendada tõsise hädaolukorra mõju liidus ning tagada, et gaas jõuaks solidaarsuse alusel kaitstavate tarbijateni. Teatavatel juhtudel võidakse aga ka kaitstud tarbijate gaasitarbimist pidada mittehädavajalikuks; sellise tarbimise vähendamine, mis on hädavajalikust selgelt suurem, ei kahjustaks määruses (EL) 2017/1938 sätestatud eesmarke, eelkõige kuna gaas, mida tarbitakse mittehädavajalikul eesmärgil, võib põhjustada tõsist kahju muudes era- või ärisektorites. Seetõttu peaks liikmesriikidel olema võimalus säästa gaasi ka kaitstud tarbijate mittehädavajaliku tarbimise vähendamisega konkreetsete tingimuste korral. Liikmesriikide võetavad vähendamismeetmed peaksid siiski olema rangelt piiratud mittehädavajaliku tarbimisega ega tohiks mingil juhul vähendada kaitstud tarbijate põhitarbimist ega piirata nende suutlikkust oma kodu piisavalt kütta.
- (63) Liikmesriikidel ja nende pädevatel asutustel peaks olema vabadus määrata kindlaks kohaldatavad vähendamismeetmed ja toimingud, mida käsitatakse mittehädavajaliku tarbimisena, nagu välisküte, elamute ujumisbasseinide ja muude lisarajatiste kütmine. Kui liikmesriikidel on võimalus piirata mittehädavajalikkude tarbimist, peaks neil olema võimalik tugevdada kaitsemeetmeid ja tagada gaasi tarnimine teiste oluliste sektorite, teenuste ja tööstusettevõtete jaoks, et nad saaksid jätkata oma tegevust kriisi ajal.
- (64) Kõik meetmed kaitstud tarbijate mittehädavajaliku tarbimise vähendamiseks peaksid olema vajalikud ja proportsionaalsed ning neid tuleks kohaldada konkreetsetel määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 ja artikli 12 kohases kriisiolukorras või määruse (EL) 2022/1369 kohases liidu häireolukorras. Vaatamata mittehädavajaliku tarbimise vähendamise meetmete kohaldamisele peaksid kaitstud tarbijad olema jätkuvalt kaitstud varustuse katkestuse eest. Liikmesriigid peaksid samuti tagama, et sellised meetmed ei piira kaitset, mida nõutakse vähekaitstud tarbijatele, kelle praegust tarbimist tuleks pidada hädavajalikuks.
- (65) Hädaolukorras peaksid nii liikmesriigid kui ka liit tagama gaasivood siseturul. See tähendab, et riiklikul tasandil võetavad meetmed ei tohiks tekitada probleeme varustuskindlusega teises liikmesriigis, samal ajal kui juurdepääs piiriülesele taristule peaks jääma igal ajal ohutuks ja tehniliselt võimalikuks. Praeguses õigusraamistikus ei ole ette nähtud protsessi, millega saaks tõhusalt lahendada kahe liikmesriigi vahelisi konflikte, mis on seotud piiriüleseid vooge negatiivselt mõjutavate meetmetega. Kuna ELi gaasi- ja elektrivõrgud on omavahel ühendatud, võib see lisaks tõsistele varustuskindluse probleemidele nõrgendada ka liidu ühtsust suhetes kolmandate riikidega. Seepärast tuleks komisjonile anda volitused hinnata võetud riiklikke meetmeid ja vajaduse korral lahendada konfliktid mõistliku aja jooksul. Selleks peaks komisjonil olema võimalik taotleda meetmete muutmist, kui ta täheldab ohtu teiste liikmesriikide või liidu gaasivarustuskindlusele. Arvestades praeguse energiakriisi erakordset iseloomu, peaks komisjoni otsuse täitmine toimuma viivitusteta, mis võivad takistada liidu gaasitarneid. Seepärast tuleks käesoleva määruse kohaldamise ajaks lepitusmenetlused peatada, et tagada siseturu toimimine.

- (66) Energiasolidaarsuse põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte²² ja see kehtib kõigi liikmesriikide, mitte ainult naaberliikmesriikide suhtes. Lisaks on solidaarsusest lähtuvaks gaasivarustuskindluse tagamiseks oluline olemasoleva taristu, sealhulgas piiriüleste ülekandevõimsuste ja maagaasi veeldusjaamade tõhus kasutamine. Ajal, mil gaasitarnehäireid esineb riiklikul, piirkondlikul või liidu tasandil ning toimub märkimisväärne üleminek torujuhtmegaasilt LNG-le, peaksid liikmesriigid saama kasutada mitte ainult naabruses asuvate torujuhtmete tarnevõimalusi, vaid ka tarneid riikidest, kus on maagaasi veeldusjaam. Mõned liikmesriigid peaksid suutma pakkuda solidaarsust teistele liikmesriikidele isegi siis, kui nad ei ole nendega otse ühendatud gaasijuhtme ega kolmanda riigi või muude liikmesriikide kaudu. Seepärast on asjakohane laiendada solidaarsuskohustust liikmesriikidele, kellel on maagaasi veeldusjaamu, kuid puudub torujuhtmeühendus.
- (67) Energiasolidaarsuse põhimõtte rakendamiseks kehtestati määrusega (EL) 2017/1938 solidaarsusmehhanism, mille eesmärk on suurendada liikmesriikidevahelist koostööd ja usaldust tõsise kriisi korral. Solidaarsusmehhanismi rakendamiseks vajalike meetmete vastuvõtmisel peavad liikmesriigid vastavalt sama määruse artikli 13 lõikele 10 sõlmima kahepoolsed kokkulepped paljudes tehnilistes, õiguslikes ja rahalistes küsimustes.
- (68) Vaatamata juriidilisele kohustusele sõlmida kahepoolsed solidaarsuskokkulepped 1. detsembriks 2018 on lõplikult vormistatud vaid mõni selline kokkulepe ning see seab ohtu hädaolukorras solidaarsuse pakkumist puudutava juriidilise kohustuse ellurakendamise. Komisjoni 2020. aasta detsembris esitatud ettepanek võtta vastu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta sisaldas solidaarsuskokkuleppe vormi esimest mudelit²³. Kuna see vorm töötati aga välja enne Venemaa provotseerimata agressiooni Ukraina vastu ning kui võtta arvesse praegust äärmuslikku gaasinappust ja plahvatuslikku hinnatõusu ning kiireloomulist vajadust kehtestada ajutised vaike-eeskirjad juba eelseisvaks talveks, on asjakohane luua määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõigete 1 ja 2 kohaste nõutavate solidaarsusmeetmete kohaldamiseks selliste vaike-eeskirjade ajutine raamistik, mis on mõjusad ja kiiresti rakendatavad, ei sõltu pikkadest kahepoolsetest läbirääkimistest ning on kohandatud praegusele olukorrale, kus valitsevad ülemäärased hinnad ja väga volatiilsed gaasihinnad.
- (69) Solidaarsust tuleks põhimõtteliselt pakkuda õiglase hüvitise alusel, mida maksab otse solidaarsust taotlev liikmesriik või tema volitatud üksused. Hüvitis peaks katma gaasi hinna, kõik tegelikud/võimalikud hoiustamiskulud, piiriülese transpordi ja sellega seotud kulud. Hüvitis peaks olema õiglane nii solidaarsust taotleva kui ka solidaarsust pakkuva liikmesriigi jaoks.
- (70) Praegune kriisiga kaasnevad hinnatasemed ja regulaarsed järsud hinnatõusud, mis kaugelt ületavad võimaliku tarnekriisi tingimusi, millest lähtuti varustuskindluse määruse vastuvõtmise ajal. Seetõttu tuleks solidaarsust pakkuvatele liikmesriikidele makstava hüvitise suuruse kindlaksmääramisel võtta arvesse praegusest gaasikriisist põhjustatud hinnavolatiilsust gaasiturul. Lähtudes solidaarsuse põhimõttest ja selleks, et vältida hinna määramist äärmuslikel turutingimustel, oleks problemaatiline võtta

²² Euroopa Kohtu 15. juuli 2021. aasta otsus Saksamaa vs. Poola, C-848/19 P, ECLI:EU:C:2021:598.

²³ Vt Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud), artikkel 64 (COM(2021) 804 final).

solidaarsusmeetme vaikehinna aluseks kõikuv turuhind. Gaasihind peaks kajastama solidaarsust pakkuva liikmesriigi keskmist turuhinda konkreetsel ajavahemikul. Võttes aluseks taotlusele eelnenud 30 päeva keskmise turuhinna, põhineb hüvitis endiselt turuhinnal, nagu on sätestatud komisjoni 2. veebruari 2018. aasta soovitus (EL) 2018/177. Keskmine turuhind on kriisiolukorras volatiilsusest ja väga kõrgetest hetkehindadest vähem sõltuv ning piirab seega mis tahes kahjulikke stiimuleid. Kriisiolukorra väga kõrgete hetketuru hindade kasutamine hüvitise alusena õõnestaks solidaarsusmõõdet. Solidaarsust pakkuvad liikmesriigid saavad endiselt õiglast hüvitist, kuna suurem osa gaasist on hangitud pikaajaliste lepingutega ja tuleb hoidlatest ning on ostetud kriisiolukorra hetketuru hindadest madalama hinnaga.

- (71) Nagu on rõhutatud komisjoni 2. veebruari 2018. aasta soovitus (EL) 2018/177, saab piiratud tarbimisega tööstusharude kahju hüvitada üksnes juhul, kui kahjuhüvitist ei ole arvestatud gaasihinnas, mida maksab solidaarsust taotlev liikmesriik; solidaarsust taotlenud liikmesriik ei peaks maksma ühe ja sama kulu eest hüvitist kaks korda. Võttes arvesse erandlikku olukorda, kus gaasihinnad on jõudnud enneolematule tasemele, ei tohiks liikmesriik, kellele solidaarsust pakutakse, olla automaatselt kohustatud katma muid kulusid, nagu kahjuhüvitis või kohtumenetluse kulud, mis tekivad solidaarsust pakkuvast liikmesriigist.
- (72) Liikmesriikidele jääb siiski võimalus leppida kahepoolselt kokku täiendavas hüvitis, et katta muud kulud, näiteks kulud, mis on tekkinud seoses kohustusega maksta hüvitist solidaarsust pakkuvast liikmesriigist, sealhulgas kahjuhüvitist tööstusettevõtetele, mille tarbimist on piiratud. Selliseid kulusid võib hüvitisele lisada, kui siseriiklikus õigusraamistikus on ette nähtud kohustus maksta kahjuhüvitist tööstusettevõtetele, mille tarbimist on piiratud, sh lisaks gaasihinnale hüvitist majandusliku kahju eest.
- (73) Kuna solidaarsusmeede on viimane abinõu, saab solidaarsust taotlev liikmesriik selle käivitada üksnes juhul, kui turg ei suuda pakkuda vajalikke gaasikoguseid, sealhulgas gaasikoguseid, mida pakuvad kaitsmata tarbijad vabatahtlikult, et rahuldada solidaarsuse alusel kaitstavate tarbijate vajadust. Solidaarsust taotleval liikmesriigil peavad olema võetud kõik hädaolukorra lahendamise kava meetmed, sealhulgas kohustuslik tarbimise piiramine solidaarsuse alusel kaitstavate tarbijate tasemeni.
- (74) Solidaarsusmehhanismi võimaliku aktiveerimise kiireloomulisus ja tagajärjed peaksid viima tiheda koostööni asjaomaste liikmesriikide, komisjoni ja määruse (EL) 2017/1938 artikli 10 lõike 1 punkti g kohaselt liikmesriikide poolt määratud pädevate kriisijuhtide vahel. Seepärast tuleks taotlus edastada õigeaegselt kõigile osalistele ja see peaks sisaldama minimaalset teavet, mis võimaldab solidaarsust pakkuvatel liikmesriikidel viivitamata vastata. Solidaarsust pakkuvate liikmesriikide vastus peaks sisaldama teavet gaasikoguse kohta, mida saaks solidaarsust taotlevale liikmesriigile tarnida, sealhulgas ka neid koguseid, mille saaks vabastada, kui kohaldatakse mitteturupõhiseid meetmeid. Liikmesriigid võivad kokku leppida täiendavas tehnilises ja koordineerimiskorras, et hõlbustada õigeaegset reageerimist solidaarsust taotlusele. Kui liikmesriigid pakuvad solidaarsust, peaksid nemad ja nende pädevad asutused tagama võrgu kasutamise ohutuse ja usaldusväärsuse.
- (75) Solidaarsust taotleval liikmesriigil peaks olema võimalik võtta vastu solidaarsust mitmelt liikmesriigilt. Vaikimisi kohaldatavat solidaarsusmehhanismi peaks kasutama üksnes juhul, kui solidaarsust pakkuv liikmesriik ei ole solidaarsust taotleva

liikmesriigiga kahepoolset kokkulepet sõlminud. Kui taotlev ja pakkuv liikmesriik on sõlminud kahepoolse kokkuleppe, peaks sellega ette nähtud kord olema ülimuslik ja seda korda tuleks nende vahel rakendada.

- (76) Komisjonil peaks olema võimalik jälgida vaikumisi kohaldatava solidaarsusmehhanismi rakendamist ja vajaduse korral peaks tal olema võimalik hõlbustada solidaarsustaotluste sobitamist pakkumisega. Selleks peaks komisjon looma interaktiivse platvormi, mis peaks olema vormi kujul ja võimaldama solidaarsustaotluste pidevat reaajas esitamist ja nende sidumist vastavate saadaval olevate mahtudega.
- (77) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrusega (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes.
- (78) Kuna käesoleva määruse eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ja see eeldab koostööd liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK – REGULEERIMISESE JA MÕISTED

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Käesoleva määrusega kehtestatakse eeskirjad, et luua kiirendatud korras mehhanism, mis võimaldab liidus või energiaühenduse osalisriikides asutatud ettevõtjatel ühiselt nõudlust koondada ja gaasi osta, samuti veeldatud maagaasi (LNG) ja gaasihoidlate reserveerimis- ja läbipaistvusplatvorm, ning kehtestatakse gaasi ülekandevõrkudes ülekoormuse juhtimist käsitlevad eeskirjad;

määrusega luuakse ka mehhanismid kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest, kasutades selleks ajutist LNG hinna võrdlusalust, mille töötab välja Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER), ajutist päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanismi, millega piiratakse äärmuslikke hinnamuutusi, ja gaasitehingute tegemisel rakendatavat turukorrigeerimismehhanismi;

määrusega kehtestatakse eeskirjad, mis käsitlevad gaasi õiglast piiriülest jaotamist, gaasi tagamist kõige kriitilisema tähtsusega tarbijatele ja piiriüleste solidaarsusmeetmete võtmise tagamist olukorras, kus on välja kuulutatud gaasiga seotud hädaolukord.

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „maagaasiettevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kelle vähemalt üks ülesanne on maagaasi, sealhulgas LNG tootmine, ülekandmine, jaotamine, tarnimine, ostmine või hoiustamine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste ja/või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijad;
- 1) „maagaasi veeldusjaam“ – terminal, mida kasutatakse maagaasi veeldamiseks või LNG importimiseks, mahalaadimiseks ja taasgaasistamiseks, kaasa arvatud taasgaasistamiseks ja selle järel ülekandesüsteemi toimetamiseks vajalikud abiteenused ja ajutised hoidlad, kuid välja arvatud kõik hoidlatena kasutatavad LNG-terminalide osad;
- 2) „gaasihoidla“ – maagaasi hoidmiseks kasutatav rajatis, mis kuulub maagaasiettevõtjale ja/või mida maagaasiettevõtja haldab, kaasa arvatud hoidlatena kasutatavad maagaasi veeldusjaamade osad, kuid välja arvatud nende tootmistegevuseks kasutatav osa ja välja arvatud ka eranditult ülekandesüsteemi haldurite poolt nende ülesannete täitmisel kasutatavad rajatised;
- 3) „teenuseosutaja“ – liidus asutatud ettevõtja, kellega komisjon on määruse (EL) 2018/1046 kohaselt sõlminud hankemenetluse teel lepingu ühisostude korraldamiseks ja artiklis 7 loetletud ülesannete täitmiseks;
- 4) „ühisostude IT-vahend“ – IT-vahend, mille kaudu komisjoniga lepingu sõlminud ettevõtja tegutseb teenuseosutajana, koondades maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate nõudlust ning kogudes maagaasitarnijatelt või -tootjatelt pakkumisi, et sobitada seda koondnõudlusega;
- 5) „ACER“ – määrusega (EL) 2019/942 asutatud Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet;
- 6) „LNG-ga kauplemine“ – ostu- ja müügipakkumised või tehingud LNG ostmiseks või müümiseks, mille puhul
 - a) on määratud kindlaks tarne liidus või
 - b) mille tulemuseks on tarne liidus või
 - c) üks tehingu vastaspool taasgaasistab LNG-d liidus asuvas terminalis;
- 7) „LNG-turu andmed“ – LNG-ga kauplemises ostu- ja müügipakkumiste või tehingute andmed koos artikli 21 lõikes 1 sätestatud teabega;
- 8) „LNG-turu osaline“ – füüsiline või juriidiline isik, olenemata tema asutamis- või alalisest asukohast, kes tegeleb LNG-ga kauplemisega;
- 9) „LNG hinnanguline hind“ – päevane võrdlushind, mis määratakse LNG-ga kauplemiseks vastavalt ACERi kehtestatavale metoodikale;

- 10) „LNG võrdlusalus“ – käesoleva määruse kohaldamisel vahe, mis määratakse LNG päevase hinnangulise hinna ja TTFi gaasifutuuride lähima aegumiskuupäevaga lepingu päevase arveldushinna vahel, mille ICE teeb oma veebisaidil päeva lõpu aruandena kõigile tasuta kättesaadavaks;
- 11) „kauplemiskoht“ – mis tahes järgmine:
- a) „reguleeritud turg“, nagu on määratletud direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 21;
 - b) „mitmepoolne kauplemissüsteem“, nagu on määratletud direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 22;
 - c) „organiseeritud kauplemissüsteem“, nagu on määratletud direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 23;
- 12) „energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrument“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 600/2014²⁴ artikli 2 lõike 1 punktis 30 määratletud kauba tuletisinstrument, millega kaubeldakse kauplemiskohas ja mille alusvaraks on elekter või gaas ning mis on asjaomases kauplemiskohas kaubeldavate ühekuulise tähtajaga tuletisinstrumentide seas lähima aegumiskuupäevaga;
- 13) „pädev asutus“ – direktiivi 2014/65/EL artikli 2 lõike 1 punktis 26 määratletud pädev asutus;
- 14) „elektritootmise jaoks kriitiline gaasikogus“ – suurim võimalik gaasitarbimine, mis on elektrisektoris vajalik piisavuse tagamiseks halvima stsenaariumi korral, millega on määruse (EL) 2019/941 (mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris) artikli 9 kohases talvise piisavuse hindamises arvestatud;
- 15) „kaitstud tarbija“ – määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 5 määratletud kaitstud tarbija;
- 16) „solidaarsuse alusel kaitstud tarbija“ – määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 6 määratletud solidaarsuse alusel kaitstud tarbija.

II PEATÜKK – GAASIOSTUDE PAREM KOORDINEERIMINE

1. jagu

Gaasiostude koordineerimine liidus

Artikkel 3

Läbipaistvus ja teabevahetus

1. ELis asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad või liikmesriikide asutused või reguleeritud üksused, kes kavatsavad alustada maagaasitootjate või -

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 (ELT L 173, 12.6.2014, lk 84).

tarnijatega läbirääkimisi üle 5 TWh gaasi ostmiseks, tarnimiseks või sellega kauplemiseks, teatavad komisjonile kooskõlas käesoleva artikliga gaasitarnelepingu või vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmimise kavatsusest enne, kui nad sellise lepingu või vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmivad.

2. ELis asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad või liikmesriikide asutused või reguleeritud üksused teatavad komisjonile vähemalt kuus nädalat enne lõikes 1 osutatud õiguslikult siduva lepingu või vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmimist lepingupartneri või -partnerite nimed, asjaomased kogused, asjaomased kuupäevad ja asjakohasel juhul teenuseosutaja, kes selliseid oste liikmesriigi nimel korraldab.
3. Kui komisjon leiab, et ELis asutatud maagaasiettevõtjate või gaasi tarbivate ettevõtjate või liikmesriikide asutuste või reguleeritud üksuste kavandatud gaasiosud võivad negatiivselt mõjutada ühisoste, siseturgu või varustuskindlust või energiasolidaarsust, võib komisjon esitada asjaomasele liikmesriigile soovitusi, et see võtaks sellise negatiivse mõju vältimiseks sobilikke meetmeid.
4. Komisjon teavitab artiklis 4 osutatud ajutist juhtnõukogu enne lõikes 3 sätestatud soovitusi esitamist.
5. Üksused võivad komisjonile lõigete 1 ja 2 kohaselt teavet esitades märkida, kas mingit osa sellest teabest (äriteave või muu teave), mille avalikustamine võiks kahjustada asjaosaliste tegevust, tuleb käsitada konfidentsiaalsena ja kas esitatud teavet võib teiste liikmesriikidega jagada.
6. Käesoleva artikli kohased konfidentsiaalsustaoitlused ei piira komisjoni juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele. Komisjon tagab, et konfidentsiaalsele teabele pääsevad ligi ainult need komisjoni talitused, kelle jaoks see teave on vältimatult vajalik. Komisjoni esindajad käitlevad tundlikku teavet nõuetekohase konfidentsiaalsusega.
7. Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artikli 346 kohaldamist, vahetatakse konfidentsiaalset teavet komisjoni ja muude asjaomaste asutustega üksnes juhul, kui selline teabevahetus on vajalik käesoleva määruse kohaldamiseks. Vahetada võib ainult teavet, mis on teabevahetuse eesmärgi seisukohast oluline ja proportsionaalne. Teavet vahetades säilitatakse kõnealuse teabe konfidentsiaalsus ning kaitstakse käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate üksuste turvalisust ja ärihuve. Kogutud teavet kasutatakse mehhanismis ainult lepingu täitmise eesmärgil.
8. Kõik serverid asuvad füüsiliselt ja kogu teavet säilitatakse liidu territooriumil.

Artikkel 4

Ajutine juhtnõukogu

1. Luuakse ajutine juhtnõukogu, et hõlbustada nõudluse koondamise ja ühisostude koordineerimist.
2. Komisjon moodustab ajutise juhtnõukogu kuue nädala jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist; sinna kuulub üks esindaja igast liikmesriigist ja üks komisjoni esindaja. Energiaühenduse osalisriikide esindajad võivad komisjoni kutsel osaleda

juhtnõukogus kõigis ühist huvi pakkuvates küsimustes. Ajutise juhtnõukogu koosolekuid juhatab komisjon.

3. Ajutine juhtnõukogu võtab kvalifitseeritud häälteenamusega vastu oma kodukorra ühe kuu jooksul alates käesoleva määruse kohaldamise algusest.
4. Ajutine juhtnõukogu aitab hinnata komisjonile artikli 3 kohaselt esitatud teavet, eelkõige seda, kas asjaomased gaasiostud suurendavad liidu varustuskindlust ja on kooskõlas energiasolidaarsuse põhimõttega. Ajutine juhtnõukogu võtab arvesse positiivset mõju, mida ettevõtjate osalemine teenuseosutaja korraldatud ühisostudes avaldab liidu varustuskindlusele ja asjakohasel juhul energiasolidaarsusele.

2. jagu

Ühispakkumised ja nõudluse koondamine

Artikkel 5

Ajutine teenuste hankeleping teenuseosutajaga

1. Komisjon sõlmib vajalike teenuste hankimiseks määruse (EL) 2018/1046 kohaselt hankemenetluse teel lepingu ELis asutatud üksusega, kes tegutseb teenuseosutajana, et täita artiklis 7 sätestatud ülesandeid.
2. Valitud teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankelepingus määratakse kindlaks teenuseosutaja saadud teabe omandiõigus ning nähakse ette võimalus, et see teave edastatakse teenuste hankelepingu lõpetamisel või lõppemisel komisjonile.
3. Komisjon määrab teenuste hankelepingus kindlaks teenuseosutaja tegevusega seotud üksikasjad, sealhulgas ühisostude IT-vahendi kasutamise, turvameetmed, vääringu või vääringud, maksekorra ja kohustused.
4. Teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankeleping jätab komisjonile õiguse teenuseosutaja tegevust jälgida ja auditeerida. Selleks on komisjonil täielik juurdepääs teenuseosutaja valduses olevale teabele.
5. Komisjon võib nõuda, et teenuseosutaja esitaks kogu teabe, mis on vajalik artiklis 7 loetletud ülesannete täitmiseks, ja võimaldaks komisjonil kontrollida, kas maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad täidavad määruse (EL) 2017/1938 artiklist 6b tulenevaid kohustusi.

Artikkel 6

Teenuseosutaja valimise kriteeriumid

1. Komisjon valib teenuseosutaja järgmiste kõlblikkuskriteeriumide alusel.
 - a) Teenuseosutaja on asutatud ja tema tegevuskoht on liikmesriigi territooriumil.
 - b) Teenuseosutaja ei või olla isik,

- i) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - ii) kes kuulub otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutseb sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - iii) kes kuulub otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutseb nende nimel või juhtimisel või kuulub otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.
- 2. Ilma et see piiraks muude hoolsuskohustuse nõuete täitmist, kehtestatakse lepingulised kohustused tagamaks, et teenuseosutaja ei tee rahalisi vahendeid ega majandusressursse otse ega kaudselt kättesaadavaks sellistele füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või organitele või nende heaks,
 - a) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - b) kes kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutsevad sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - c) kes kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.
- 3. Teenuseosutaja ei või olla osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast, kes tegeleb maagaasi tootmise või tarnimisega liidus või energiaühenduse osalisriikides.
- 4. Komisjon kehtestab valiku- ja hindamiskriteeriumid, võttes muu hulgas arvesse järgmisi pakkumiskutses täpsustatavaid kriteeriume:
 - a) spetsiaalsete IT-vahendite kasutamise abil maagaasi või sellega seotud teenuste, näiteks transporditeenuste hanke- või enampakkumisprotsesside loomise ja läbiviimise kogemus;
 - b) kogemus, mis on saadud hanke- või enampakkumisprotsesside kohandamisel erinevatele vajadustele, näiteks geograafiline suunitus või ajastus;

- c) kogemus, mis on saadud paljude osalejate nõudluse koondamist ja pakkumisega sobitamist võimaldavate IT-vahendite väljatöötamisel;
- d) infosüsteemi turvalisuse tase, eelkõige seoses andmekaitse ja internetiturvalisusega, ning
- e) osalejate tuvastamise ja akrediteerimise suutlikkus nii juriidilise isiku kui ka finantssuutlikkuse seisukohast.

Artikkel 7

Teenuseosutaja ülesanded

1. Teenuseosutaja korraldab ühisoste ning eelkõige:
 - a) koondab ühisostude IT-vahendi abil maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate nõudlust;
 - b) kogub koondnõudlusega sobitamiseks ühisostude IT-vahendi abil maagaasitarnijatelt või -tootjatelt pakkumisi ning jaotab tarnete saamise õigusi;
 - c) kontrollib, akrediteerib ja registreerib kasutajaid ning
 - d) osutab kasutajatele või komisjonile artiklis 5 osutatud lepinguga ette nähtud toimingute nõuetekohaseks tegemiseks vajalikke abiteenuseid.
2. Kasutajate registreerimise, teabe avaldamise ja aruandluse tingimused määratakse kindlaks lepingus.

Artikkel 8

Ühisostus osalemine

1. Ühisostus võivad osaleda kõik liidus või energiaühenduse osalisriikides asutatud maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad. Maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad ei osale nõudluse koondamises, kui:
 - a) nende suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - b) nad kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutsevad sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - c) nad kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt

sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.

2. Kehtestatakse lepingulised kohustused tagamaks, et teenuseosutaja korraldatud ühisostudes osalemisest tulenevaid rahalisi vahendeid või majandusressursse ei tehta otse ega kaudselt kättesaadavaks sellistele füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või organitele või nende heaks,
 - a) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - b) kes kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutsevad sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - c) kes kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.
3. Liikmesriigid või muud sidusrühmad võivad anda teenuseosutaja korraldatud ühisostudes osalejatele likviidsustoetust, sealhulgas tagatisi, kooskõlas riigiabi eeskirjadega, kui see on asjakohane. See võib hõlmata tagatisi, et katta tagatise vajadusi või lisakulude riski, mis tuleneb sama ühisostulepingu raames teiste ostjate maksejõuetusest.
4. Lõigetes 1 ja 2 sätestatud piiranguid kohaldatakse 2. ja 3. jao suhtes seoses gaasiostukonsortsiumidega ning eelkõige artiklite 5, 7, 10, 11 ja 12 suhtes.

Artikkel 9

Ühisostudest välja jäetavad maagaasitarned

1. Ühisostudest jäetakse välja Venemaa Föderatsioonist pärit maagaasitarned, mis sisenevad liikmesriikidesse või energiaühenduse osalisriikidesse järgmiste sisenemispunktide kaudu:
 - a) Greifswald,
 - b) Lubmin II,
 - c) Imatra,
 - d) Narva,
 - e) Värskä,
 - f) Luhamaa,

- g) Sakiai,
- h) Kotlovka,
- i) Kondratki,
- j) Wysokoje,
- k) Tietierowka,
- l) Mazõr,
- m) Kobrõn,
- n) Sudha (RU)/Ukraina,
- o) Belgorod RU/Ukraina,
- p) Valuiki RU/Ukraina,
- q) Serebrjanka RU/Ukraina,
- r) Pisarevka RU/Ukraina,
- s) Sohhranovka RU/Ukraina,
- t) Prohhorovka RU/Ukraina,
- u) Platovo RU/Ukraina,
- v) Strandža 2 (BG) / Malkoçlar (TR).

Artikkel 10

Teenuseosutaja kohustuslik kasutamine

1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid tagamaks, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvad maagaasiettevõtjad osalevad teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ühe võimaliku vahendina määruse (EL) 2017/1938 artiklis 6a loetletud täituvuse sihttasemete saavutamiseks ja sel eesmärgil kõnealuse määruse artiklis 6b sätestatud meetmete rakendamiseks.
2. Maa-aluste gaasihoidlatega liikmesriigid nõuavad nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatelt maagaasiettevõtjatelt, et nad osaleksid teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ulatuses, mis on võrdne vähemalt 15 %-ga kogumahust, mis on vajalik määruse (EL) 2017/1938 artikli 6a lõikes 1 osutatud gaasihoidlate 90 % täituvuse sihttaseme saavutamiseks.
3. Liikmesriigid, kellel ei ole maa-aluseid gaasihoidlaid, nõuavad nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatelt maagaasiettevõtjatelt, et nad osaleksid teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ulatuses, mis on võrdne vähemalt 15 %-ga määruse (EL) 2017/1938 artikli 6c lõikes 1 osutatud piiriülese täitmiskohustuse mahust.

Artikkel 11

Gaasiosukonsortsium

Maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad, kes osalevad teenuseosutaja korraldatud nõudluse koondamises, võivad kooskõlastada ostulepingu tingimuste elemente või kasutada ühisostulepinguid, et saada tarnijatega lepingute sõlmimisel paremad tingimused, juhul kui nad järgivad liidu õigust, sealhulgas liidu konkurentsioigust, eelkõige ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja 102, nagu komisjon võib täpsustada määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 10 kohases otsuses, ning kui nad täidavad artikli 3 kohast läbipaistvusnõuet.

3. jagu

Meetmed, millega tõhustatakse LNG-terminalide ja torujuhtmete kasutamist

Artikkel 12

Järelturul müüdava võimsuse reserveerimise platvorm maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate kasutajatele

Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate kasutajad, kes soovivad müüa oma lepingulist võimsust edasi järelturul, nagu on määratletud määruses (EÜ) nr 715/2009, võivad seda teha. Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid loovad hiljemalt kaks kuud pärast [käesoleva määruse jõustumist] eraldi või piirkondlikult maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate kasutajatele läbipaistva ja mittediskrimineeriva reserveerimisplatvormi, mille kaudu nad saavad müüa edasi oma lepingulist võimsust järelturul.

Artikkel 13

Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate läbipaistvusplatvorm

1. Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid loovad kahe kuu jooksul alates [määruse jõustumise kuupäevast] vastavalt Euroopa LNG läbipaistvusplatvormi ja hoidlate läbipaistvusplatvormi, et avaldada läbipaistval ja kasutajasõbralikul viisil määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklis 19 nõutud teavet. Reguleerivad asutused võivad nõuda, et kõnealused haldurid avalikustaksid süsteemi kasutajatele mis tahes lisateabe.
2. Maagaasi veeldusjaamad, millele on tehtud direktiivi 2003/55/EÜ artikli 22 ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 36 kohaselt kolmandate isikute juurdepääsu eeskirjadest erand, ning maagaasihoidlate haldurid, kelle suhtes kohaldatakse läbivõetavatel põhineva juurdepääsu korda, millele on osutatud direktiivi 2009/73/EÜ artikli 33 lõikes 3, avalikustavad taristu tariifid ühe kuu jooksul alates [määruse jõustumise kuupäevast].

Ülekandevõimsuste tulemuslikum kasutamine

1. Ülekandesüsteemi haldurid pakuvad lõike 2 kohast alakasutatud lepingulist kindlat võimsust kuu võimsustootena ning päeva ja päevasiseste võimsustoodetena lõike 2 kohase alakasutatud võimsuse kindlakstegemisele järgneval kuul.
2. Lepingulist kindlat võimsust peetakse alakasutatuks, kui võrgu kasutaja kasutas või pakkus viimase 30 päeva jooksul keskmiselt vähem kui 80 % reserveeritud kindlast võimsusest. Ülekandesüsteemi haldur jälgib kasutamata võimsust pidevalt ja teavitab võrgu kasutajat tagasivõetavast võimsusest hiljemalt enne seda, kui ta teatab kooskõlas komisjoni määrusega (EL) 2017/459 eeloleval jooksval igakuise võimsuse enampakkumisel pakutava võimsuse.
3. Pakutav võimsus võrdub eelmise kuu keskmise kasutamise ja 80 % kindla võimsuse, mille kohta sõlmiti leping pikemaks ajaks kui üks kuu, vahega.
4. Võimsuse jaotamisel eelistatakse enampakkumisel pakutavat kättesaadavat võimsust selle mehhanismi kaudu enampakkumisele lisatavale võimsusele.
5. Kui ülekandesüsteemi halduri pakutav võimsus müüakse ära, võetakse see lepingulise võimsuse algselt valdajalt tagasi. Algne valdaja võib tagasivõetud kindlat võimsust kasutada katkestatava võimsuse põhimõtte alusel.

III PEATÜKK – MEETMED ÜLEMÄÄRASE GAASIHINNA JA ÜLEMÄÄRASE PÄEVAWISESE VOLATIILSUSE VÄLTIMISEKS ENERGIA TULETISINSTRUMENTIDE TURGUDEL

1. jagu

Ajutine päevasisene vahend energia tuletisinstrumentide turgude ülemäärase volatiilsuse juhtimiseks

Päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism

1. 31. jaanuariks 2023 kehtestab iga kauplemiskoht, kus kaubeldakse energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumentidega, iga energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti kohta päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi, mis põhineb ülemisel ja alumisel hinnapiiril (edaspidi „hinnapiirid“), millega määratakse kindlaks hinnad, millest kõrgema või madalama hinnaga ei saa korraldusi täita (edaspidi „päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism“). Kauplemiskohad tagavad, et päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanism hoiab ära sellise energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti ülemäärased hinnamuutused ühe kauplemispäeva piires.
2. Kauplemiskohad kehtestavad iga seal kaubeldava energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti jaoks arvutusmeetodi, millega määratakse kindlaks hinnapiirid võrdlushinna suhtes. Päeva esimene võrdlushind on

võrdne avamishinnaga. Järgmised võrdlushinnad võrduvad viimase turuhinnaga, mida vaadeldakse korrapäraste ajavahemike järel. Kui kauplemine kauplemispäeval katkeb, siis on esimeseks võrdlushinnaks avamishind, mille juures kauplemine pärast katkestust uuesti algas.

3. Hinnapiirid väljendatakse kas absoluutväärtusena või suhtelises väljenduses, st varieerumise protsendina võrdlushinna suhtes. Kauplemiskohad kohandavad seda arvutusmeetodit vastavalt iga energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti eripäradele, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiilile ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiilile. Kauplemiskoht teatab selle meetodi pädevale asutusele põhjendamatu viivitusega.
4. Kauplemiskohad uuendavad hinnapiire kauplemisaja jooksul korrapäraste ajavahemike järel võrdlushinna alusel.
5. Kauplemiskohad avalikustavad kehtestatud päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismi omadused põhjendamatu viivitusega.
6. Päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanism ei asenda ühtegi kauplemispiirangut, mille kauplemiskohad on juba direktiivi 2014/65/EL kohaselt kehtestanud enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva, ning seda mehhanismi kohaldatakse lisaks neile piirangutele.
7. Kui kauplemiskoht kavatseb muuta asjaomase energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti hinnapiiride arvutamise meetodit, teavitab ta põhjendamatu viivitusega kavandatavatest muudatustest pädevat asutust.
8. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, millega määratakse kindlaks päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise ühtsed tingimused, võttes arvesse iga energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumenti eripära, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiili ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiili. Eelkõige selleks, et tagada energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga kaubatuletisinstrumentidega kauplemist pakkuvate kauplemiskohtade sujuv toimimine, võib komisjon kindlaks määrata hinnapiiride uuendamise ajavahemikud või meetmed, mida tuleb võtta juhul, kui kauplemine liigub väljapoole neid hinnapiire. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artiklis 33 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 16

Pädevate asutuste roll

1. Pädevad asutused teevad järelevalvet päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise üle. Pädevad asutused tagavad, et erinevused päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismide rakendamisel nende liikmesriigis asutatud kauplemiskohtades on asjakohaselt põhjendatud asjaomaste kauplemiskohtade või kaubatuletisinstrumentide eripäradega.
2. Pädevad asutused tagavad, et kauplemiskohad rakendavad asjakohaseid esialgseid mehhanisme, millega tagatakse, et energiaga seotud lähima aegumiskuupäevaga

kaubatuletisinstrumentide turgude ülemäärast volatiilsust leevendatakse kuni artikli 15 lõikes 1 osutatud päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi loomiseni.

3. Pädevad asutused esitavad Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele (ESMA) aruande päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise kohta kauplemiskohtades, mille üle nad järelevalvet teevad, kolme nädala jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest ja seejärel korrapäraste ajavahemike järel.

Artikkel 17

ESMA koordineeriv roll

1. ESMA koordineerib ja jälgib päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide rakendamist pädevate asutuste poolt talle artikli 3 lõike 3 kohaselt esitatud aruannete alusel.
2. ESMA dokumenteerib kõik erinevused päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide rakendamises liidu jurisdiktsioonides, tuginedes riiklike pädevate asutuste aruannetele. Hiljemalt [ELT, *palun sisestada kuupäev: kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist*] esitab ESMA komisjonile aruande, milles hinnatakse päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide tõhusust. Selle aruande põhjal kaalub komisjon, kas esitada nõukogule ettepanek käesoleva määruse muutmiseks.

2. jagu

ACERi ülesanne koguda ja avaldada objektiivseid hinnaandmeid

Artikkel 18

ACERi ülesanded ja volitused määrata hinnangulised hinnad ja võrdlusalused

1. Kiirkorras, alustades hiljemalt kaks nädalat pärast käesoleva määruse jõustumist, määrab ja avaldab ACER iga päev LNG hinnangulise hinna. LNG hinnangulise hinna määramiseks kogub ja töötleb ACER süstemaatiliselt LNG-turu andmeid tehingute kohta.
2. Hiljemalt 31. märtsist alates määrab ja avaldab ACER iga päev LNG võrdlusaluse. LNG võrdlusaluse määramiseks kogub ja töötleb ACER süstemaatiliselt kõiki LNG-turu andmeid.
3. Selleks et täita käesolevas jaos sätestatud ülesandeid, on ACERil volitused, mis on talle antud määrusega (EL) nr 1227/2011 ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1348/2014, ning määruses (EL) nr 1227/2011 turuosaliste kohta sätestatud kohustusi ja keelde kohaldatakse LNG-turu osaliste suhtes.

Artikkel 19

LNG hinnanguline hind ja võrdlusalus

1. LNG hinnanguline hind avaldatakse iga päev hiljemalt kell 18.00 Kesk-Euroopa aja järgi otsetehingute hinna hindamiseks. Lisaks LNG hinnangulise hinna avaldamisele avaldab ACER alates 1. märtsist 2023 iga päev hiljemalt kell 19.00 või niipea, kui see on tehniliselt võimalik, ka LNG võrdlusaluse.
2. Käesoleva artikli nõuete täitmiseks võib ACER kasutada kolmanda isiku teenuseid.

Artikkel 20

LNG-turu andmete esitamine ACERile

1. LNG-turu osalised esitavad ACERile iga päev enne igapäevase hinnangulise hinna avaldamist, mis toimub kell 18.00, LNG-turu andmed vastavalt artiklis 21 sätestatud spetsifikatsioonidele, standardvormingus, kvaliteetse edastusprotokolli kaudu ja nii reaajalähedaselt, kui see on tehniliselt võimalik.
2. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks turuandmete esitamise tähtaeg enne lõikes 1 osutatud LNG hinnangulise hinna igapäevast avaldamist. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artiklis 33 osutatud kontrollimenetlusega.
3. Vajaduse korral annab ACER pärast komisjoniga konsulteerimist välja suunised järgmiste üksikasjade kohta:
 - a) esitatava teabe üksikasjad lisaks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 kohaselt praegu teatatavate tehingute üksikasjadele ja põhiandmetele, sealhulgas ostu- ja müügipakkumised, ning
 - b) menetlus, standard ja elektrooniline vorming ning tehnilised ja korralduslikud nõuded andmete saatmiseks, mida tuleb kasutada turuandmete esitamisel.
4. LNG-turu osalised esitavad nõutavad LNG-turu andmed ACERile tasuta ja ACERi loodud aruandluskanalite kaudu.

Artikkel 21

Turuandmete kvaliteet

1. LNG-turu andmed hõlmavad järgmist:
 - a) lepingu pooled, sealhulgas ostu-/müügiindikaator;
 - b) andmeid esitav pool;
 - c) tehinguhind;
 - d) lepingujärgsed kogused;
 - e) lepingu väärtus;
 - f) LNG saadetise saabumise ajavahemik;

- g) tarnetingimused;
 - h) tarnekohad;
 - i) ajatempli teave kõigi järgmiste elementide kohta:
 - i) ostu- või müügipakkumise esitamise aeg;
 - ii) tehingu aeg;
 - iii) ostu- või müügipakkumisest või tehingust teatamise aeg;
 - iv) LNG-turu andmete vastuvõtmine ACERi poolt.
2. LNG-turu osalised esitavad ACERile LNG-turu andmed järgmistes ühikutes ja vääringutes:
- a) tehingu ning ostu- ja müügipakkumise ühikuhinnad esitatakse lepingus kindlaksmääratud vääringus ja eurodes/MWh ning nendega on vajaduse korral kaasas kasutatud konverteerimis- ja vahetuskursid;
 - b) lepingujärgsed kogused esitatakse lepingutes kindlaksmääratud ühikutes ja MWh-des;
 - c) saabumise ajavahemikud esitatakse tarnekuupäevadena, väljendatuna koordineeritud maailmaaja (UTC) vormingus;
 - d) tarnekohana esitatakse kehtiv tunnus, mis sisaldub ACERi loetelus (nende maagaasi veeldusjaamade loetelu, mille suhtes kohaldatakse aruandlusnõudeid ning määrust (EL) nr 1227/2011 ja komisjoni rakendusmäärust (EL) nr 1348/2014); ajatempli teave esitatakse UTC vormingus;
 - e) kui see on asjakohane, esitatakse kogu pikaajalises lepingus sisalduv hinnavalem, mille järgi hind arvutati.
3. ACER annab välja suunised selle kohta, milliste kriteeriumide täitmise korral vastutab üks esitaja olulise osa teatava võrdlusperioodi jooksul esitatud LNG-turu andmete eest ning kuidas seda olukorda võetakse arvesse ACERi igapäevase LNG hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse määramisel.

Artikkel 22

Talitluspidevus

Võttes arvesse turuandmete esitajate seisukohti, vaatab ACER korrapäraselt läbi ja ajakohastab oma metoodika LNG hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse määramiseks, samuti metoodika turuandmete esitamiseks ning LNG hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse avaldamiseks.

3. jagu

Artikkel 23

Turukorrigeerimismehhanism

1. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu otsuse, millega nähakse ette ajutine mehhanism, et piirata ülemääraste gaasihindade esinemist.
2. Lõikes 1 osutatud otsus
 - a) määrab kindlaks dünaamilise turukorrigeerimismehhanismi maagaasitehingute jaoks gaasibörsi Title Transfer Facility (TTF) virtuaalses kauplemispunktis, mida haldab Gasunie Transport Services B.V. Liidu muud gaasi kauplemispunktid võib dünaamilise hinnakoridori kaudu siduda korregeeritud TTF hetkehinnaga;
 - b) ei piira börsiväliseid gaasitehinguid;
 - c) ei ohusta liidu gaasivarustuskindlust;
 - d) sõltub gaasisäästu eesmärgi täitmise edukusest;
 - e) ei too kaasa gaasitarbimise üldist suurenemist;
 - f) on kavandatud nii, et see ei takista turupõhiseid ELi-siseseid gaasivooge;
 - g) ei mõjuta energia tuletisinstrumentide turgude stabiilsust ega nõuetekohast toimimist ning
 - h) võtab arvesse gaasi turuhindu erinevatel organiseeritud turgudel kogu liidus.

Artikkel 24

Turukorrigeerimismehhanismi peatamine

Nõukogu võtab viivitamata ja kooskõlas komisjoni ettepanekuga, järgides ACERi võimalikku soovitusi, vastu otsuse peatada turukorrigeerimismehhanism, kui kaovad selle kehtestamise põhjused, eelkõige ülemääraste gaasihindade esinemine, või kui ilmnevad soovimatud turuhäired, mis kahjustavad varustuskindlust ja ELi-siseseid vooge. Turukorrigeerimismehhanismi kohaldatakse ainult seni, kuni käesolev määrus kehtib.

IV PEATÜKK – GAASIGA SEOTUD HÄDAOLUKORRAS VÕETAVAD MEETMED

1. jagu

Jaotusmehhanism piirkondlikus või liidu hädaolukorras

Artikkel 25

Ettepanek jaotusmehhanismi kohta

1. Nõukogu võib komisjoni ettepaneku põhjal võtta vastu otsuse, millega nähakse ette mehhanism, mis hõlmab hinnakujundust kooskõlas solidaarsuskokkulepete vaiketingimustega ning mille alusel jaotatakse gaasivõimsust selliste liikmesriikide varustamiseks, kellega seoses on välja kuulutatud piirkondlik või liidu hädaolukord vastavalt määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõikele 1.
2. Otsusega tagatakse, et kogu piirkonda mõjutava märkimisväärse gaasitarnehäire korral jagatakse juurdepääs olemasolevatele gaasitarneallikatele liikmesriikide vahel asjakohaselt.

Artikkel 26

Kriisiohjerühma kaasamine

Ettepanekuga kaasatakse jaotusmehhanismi loomisse ja rakendamisse määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõikes 4 osutatud kriisiohjerühm.

2. jagu

Gaasisolidaarsus elektrivarustuse, oluliste tööstusharude ja kaitstud tarbijate jaoks

Artikkel 27

Solidaarsuskaitse laiendamine elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasimahtudele

1. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõigete 1 ja 2 kohast solidaarsusmeedet kohaldatakse üksnes juhul, kui solidaarsust taotleb liikmesriik ei ole suutnud katta:
 - a) puudujääki gaasitarvetes solidaarsuse alusel kaitstud tarbijatele või
 - b) elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasimahtu, mis on esitatud 1. lisas, hoolimata artikli 11 lõikes 3 osutatud meetme rakendamisest. Kohaldatakse artikli 13 lõike 3 punktides b–d sätestatud tingimusi.
2. Liikmesriikidel, kes on kohustatud pakkuma solidaarsust vastavalt määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikele 1 või 2, on õigus solidaarsuspakkumisest maha arvata
 - a) tärnenud tema kaitstud tarbijatele niivõrd, kuivõrd see mõjutab põhitarbimiseks vajalikke koguseid, ning
 - b) elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasimahtude varud.
3. Elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasimahud ei ületa 1. lisas esitatud mahuksid. Kui liikmesriik suudab tõendada, et liikmesriigis on elektrikriisi vältimiseks vaja suuremat gaasimahtu, võib komisjon asjakohaselt põhjendatud taotluse korral otsustada lubada suuremate mahuksid mahaarvamist.

Artikkel 28

Kaitstud tarbijate nõudluse vähendamise meetmed

1. Liikmesriigid võivad erandkorras ja käesoleva määruse kohaldamise ajaks võtta meetmeid, et vähendada määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 5 määratletud kaitstud tarbijate mittehädavajalikku tarbimist, eelkõige juhul, kui on välja kuulutatud üks määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõikele 1 ja artiklile 12 vastavatest kriisitasemetest või määruse (EL) 2022/1369 kohane ELi häireolukord. Sellised meetmed piirduvad gaasi mittehädavajalike kasutusviisidega ja nende puhul võetakse arvesse nõukogu 5. augusti 2022. aasta määruse (EL) 2022/1369 (mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid) artikli 6 lõikes 2 sätestatud elemente.
2. Liikmesriikide poolt vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ (mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju) artikli 3 lõikele 3 määratletud kaitsetumate tarbijate tarbimist ei vähendata mingil juhul ning liikmesriigid ei katkesta lõike 1 kohaldamise tõttu kaitstud tarbijate varustust.

Artikkel 29

Piiriüleste gaasivoogude kaitse meetmed

Kui komisjon esitab määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõike 6 esimese lõigu kohase taotluse lõpetada piiriüleste gaasivoogude või gaasitaristule juurdepääsu põhjendamatud piirangud või meetmed, mis võivad kahjustada mõne teise liikmesriigi varustamist gaasiga, muudab määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 7 määratletud pädev asutus või liikmesriik oma meedet või võtab meetmeid, et tagada kooskõla määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõikega 5. Kõnealuse määruse artikli 12 lõike 6 teises lõigus sätestatud menetlust ei kohaldata.

3. jagu

Solidaarsusmeetmete võtmise eeskirjad

Artikkel 30

Solidaarsuskohustuste ajutine laiendamine liikmesriikidele, kellel on maagaasi veeldusjaamad

1. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 1 kohast solidaarsusmeetmete võtmise kohustust ei kohaldata mitte ainult solidaarsust taotleva liikmesriigiga otse ühendatud liikmesriikide, vaid ka maagaasi veeldusjaamadega liikmesriikide suhtes, tingimusel et on olemas taristu gaasi transportimiseks solidaarsust taotlevasse liikmesriiki.
2. Maagaasi veeldusjaamadega liikmesriigid, mis ei ole solidaarsust taotleva liikmesriigiga otse ühendatud, võivad leppida mis tahes teiste liikmesriikidega kahepoolselt kokku solidaarsuse pakkumisele kohaldatava ja selleks vajaliku tehnilise ning õigus- ja finantskorra.

3. Artikli 31 kohaseid solidaarsusmeetmete võtmise vaike-eeskirju kohaldatakse ka nende liikmesriikide suhtes, mis ei ole omavahel ühendatud, kui solidaarsustaotluse saamise ajal ei ole sõlmitud kahepoolset kokkulepet.

Artikkel 31

Solidaarsusmeetmete vaike-eeskirjad

1. Kui kaks liikmesriiki ei ole kokku leppinud vajalikus tehnilises ning õigus- ja finantskorras vastavalt määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikele 10 (edaspidi „solidaarsuskokkulepe“), kohaldatakse artikli 13 lõikes 1 sätestatud kohustuse kohase hädaolukorras gaasi tarnimise suhtes käesolevas artiklis sätestatud tingimusi.
2. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 8 kohane solidaarsusmeetme hüvitis ei ületa mõistlikke kulusid. Igal juhul hõlmab see järgmist:
 - a) gaasi hind solidaarsust pakkuvast liikmesriigis;
 - b) hoiustamise ja tarnekohta transportimise kulud;
 - c) muud kulud, milles solidaarsust taotleb ja solidaarsust pakkuv liikmesriik on omavahel kokku leppinud.
3. Kui solidaarsust taotleb ja solidaarsust pakkuv liikmesriik ei lepi kokku muus hinnas, on solidaarsust taotlevale liikmesriigile tarnitava gaasi hinnaks keskmine turuhind solidaarsust pakkuvast liikmesriigis solidaarsustaotlusele eelnenud 30 päeva jooksul või vastav keskmine turuhind lähimal juurdepääsetaval börsil, lähimas virtuaalses kauplemispunktis või kokkulepitud kauplemispunktis viimase kuu jooksul.
4. Solidaarsust taotleb liikmesriik kannab transpordi- ja hoiustamiskulud. Solidaarsust taotleb ja solidaarsust pakkuv liikmesriik võivad kokku leppida täiendavates kuludes ja tingimustes.
5. Välja arvatud juhul, kui solidaarsust taotleb ja solidaarsust pakkuv liikmesriik lepivad kokku erinevates hüvitamistingimustes, ei hõlma määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 8 kohaselt makstav hüvitis järgmisi kulusid:
 - a) kulud seoses rahalise või muu kahjuga, mis tuleneb solidaarsuse pakkumisega seotud klientide kohustuslikust püsikoormuse jagamisest;
 - b) kohtu- või vahekohtumenetluse kulud solidaarsust pakkuvast liikmesriigis.
6. Solidaarsust taotlenud liikmesriik maksab määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 8 kohase solidaarsustaotluse raames tarnitud gaasikoguste eest hüvitist otse solidaarsust pakkuvale liikmesriigile või üksusele, mille viimane oma solidaarsuspakkumises märgib.
7. Liikmesriik, kellele on esitatud solidaarsusmeetme taotlus, võtab solidaarsusmeetmed võimalikult kiiresti ja hiljemalt [3] päeva jooksul pärast taotluse esitamist. Liikmesriik võib keelduda solidaarsust taotlevale liikmesriigile solidaarsuse pakkumisest üksnes juhul, kui ta tõendab, et

- a) tal endal ei ole piisavalt gaasi, et varustada oma solidaarsuse alusel kaitstud tarbijaid või tarnida elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasimahtusid, või
 - b) tal ei ole piisavat ülekandevõimsust vastavalt määruse 2017/1938 artikli 13 lõikele 7 ega võimalust veeldatud maagaasi pakkuda.
8. Lisaks käesolevas artiklis sätestatud vaike-eeskirjadele võivad liikmesriigid leppida kokku tehnilises korras ja solidaarsuse pakkumise koordineerimises.
9. Käesoleva artikli sätted ei piira gaasisüsteemi ohutuks ja usaldusväärseks käitamiseks kehtestatud olemasolevat korda.

Artikkel 32

Solidaarsusmeetmete menetlus solidaarsuskokkuleppe puudumise korral

1. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 kohaselt solidaarsusmeetmete kohaldamist taotlev liikmesriik esitab teisele liikmesriigile solidaarsustaotluse, mis sisaldab vähemalt järgmist teavet: taotletavad gaasikogused, teave gaasirõhu, kütteväärtuse, tarnekoha, esimese võimaliku tarneaja ja tarnete eeldatava kestuse kohta.
2. Solidaarsustaotlus saadetakse samal ajal liikmesriikidele, kes saavad võtta solidaarsusmeetmeid, komisjonile ja riikide kriisijuhtidele, kes on nimetatud määruse (EL) 2017/1938 artikli 10 lõike 1 punkti g kohaselt.
3. Solidaarsustaotluse saanud liikmesriigid saadavad vastuse, milles märgitakse maht, mida on võimalik tarnekohtadesse taotletud ajal tarnida, sealhulgas strateegiliste varude võimalikust vähendamisest või kasutuselevõttust tulenev maht, kui maht, mida on võimalik tarnida vabatahtlike turumeetmete alusel, ei ole piisav.
4. Solidaarsustaotlused tuleb esitada vähemalt 24 tundi enne märgitud tarneaga. Solidaarsustaotlustele tuleb vastata 24 tunni jooksul. Taotluse esitanud liikmesriigi kinnitus vastuse kättesaamise ja vastuvõetava mahu kohta esitatakse 24 tunni jooksul enne taotletud tarneaga.
5. Taotluse võib esitada üheks või mitmeks päevaks ning vastus peab vastama taotletud kestusele.
6. Kui solidaarsust pakuvad mitu liikmesriiki ja neist ühe või mitmega on sõlmitud kahepoolne solidaarsuskokkulepe, siis kehtib kahepoolse kokkuleppe sõlminud liikmesriikide vahel kokkuleppega ettenähtud kord. Käesolevas artiklis sätestatud vaike-eeskirju kohaldatakse üksnes teiste solidaarsust pakkuvate liikmesriikide suhtes.
7. Komisjon võib hõlbustada solidaarsuskokkulepete rakendamist, eelkõige turvalise veebiplatvormi vormingu abil, et võimaldada taotluste ja pakkumiste edastamist reaalajas.

Artikkel 33

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee, mis on komitee Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes) tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 34

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*. Artiklit 14 kohaldatakse kolme kuu möödudes käesoleva määruse jõustumisest.

Määrust kohaldatakse ühe aasta jooksul alates selle jõustumisest.

Artikkel 35

Läbivaatamine

Komisjon vaatab käesoleva määruse läbi hiljemalt 1. oktoobriks 2023, võttes arvesse gaasitarnete üldist olukorda liidus, ja esitab nõukogule selle läbivaatamise peamisi järeldusi sisaldava aruande. Komisjon võib kõnealuse aruande põhjal teha ettepaneku käesoleva määruse kehtivusaja pikendamiseks.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourgis,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

1.4.2. Erieesmärgid

1.4.3. Oodatavad tulemused ja mõju

1.4.4. Tulemusnäitajad

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

2.2.3. Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

3.2.2. Tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (hinnang)

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: nõukogu määrus, milles käsitletakse gaasi ühisostmist ja maagaasitaristu tõhusat kasutamist energiakriisi ajal

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Poliitikavaldkond: Energia

Meede:

ELi energiaplatvorm,

LNG hinnangulise hinna/võrdlusaluse kehtestamine

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb

X uut meetet

☐ uut meetet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest²⁵

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

Seoses häiretega Venemaa Föderatsioonist pärineva gaasi tarnimisel antakse teatises „REPowerEU“ teada, et väljatöötamisel on ühisostukokkulepped gaasi, veeldatud maagaasi ja vesiniku ühiseks ostmiseks.

Nii peaks käesolev ettepanek aitama liikmesriikide ja energiaühenduse osalisriikide gaasiettevõtjatel hankida Venemaa Föderatsioonist saamata jäänud gaasitarnete asemel täiendavaid koguseid veeldatud maagaasi ja torugaasi. Samuti peaks see mehhanism looma aluse vesiniku ühisostudele tulevikus.

Ettepaneku eesmärk on tugevdada ka olemasolevaid torujuhtmete ülekoormuse juhtimise meetmeid, et gaasisüsteemi halduritel oleks olemas vahendid, mille abil kiirelt reageerida gaasivoogude muutustele ja võimalikule lepingutega ülekoormamisele. Eelkõige võiksid uued normid kiirendada kasutamata pikaajalise võimsuse turustamist.

²⁵

Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

Lisaks on äärmiselt oluline optimeerida ELi LNG-terminalide veeldatud maagaasi vastuvõtuvõimet ja hoidlate kasutamist. Vaja on läbipaistvusplatvormi ja sekundaarse võimsuse organiseeritud turgu, nagu gaasi torujuhtmete kaudu transportimisel.

LNG võrdlusalus

Lisaks tuleb LNG-impordile ette näha stabiilne ja prognoositav hinnakujundus, mis on hädavajalik Venemaa gaasiimpordi tõenäolisest peatumisest tingitud tarnepuudujääkide asendamiseks. Käesoleva ettepanekuga tehakse Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametile (ACER) ülesandeks luua ELi LNG-impordi jaoks objektiivne hinnangulise hinna kindlaksmääramise vahend, kogudes reaajas teavet kõigi igapäevaste tehingute kohta. See annab ostjatele rohkem teavet ja suurendab hindade läbipaistvust.

Varustuskindluse suurendamine

ELi varustuskindluse tagamise lahutamatu osa praeguses keerulises olukorras on vähendada ennetavalt gaasinõudlust, valmistuda võimalikeks tarnehäireteks, vältides samal ajal hoidlate ammendumist. Selleks valmistuda parimal viisil 2023.–2024. aasta talveks ning täita maa-alused gaasihoidlad kuni 90 % ulatuses, nagu lepitati kokku määruses (EL) 2022/1032, on kasu igasugusest gaasinõudluse vähenemisest. Seepärast tuleks gaasinõudluse vähendamise määruse kehtivust pikendada pärast 2023. aasta augustit ja gaasinõudluse vähendamiseks tehtavad jõupingutusi tuleks jätkata ka pärast 2023. aasta märtsi.

Selleks et suurendada valmisolekut võimalikeks hädaolukordadeks talvel ning arvestades, kui oluline on, et kõik tarbijarühmad aitaksid oma võimaluste piires kaasa gaasi säästmisele, on käesolevas ettepanekus sätted, mis võimaldavad liikmesriikidel võtta erandkorras meetmeid kaitstud tarbijate „mittehädavajaliku tarbimise“ vähendamiseks, tingimusel et see ei vähenda nende vähekaitstud tarbijate kaitset, kellel ei ole võimalust oma tarbimist vähendada, ja tingimusel, et see ei too kaasa kaitstud tarbijate jaoks tarnekatkestusi.

Käesoleva ettepanekuga kehtestatakse liikmesriikidevaheline vaikemehhanism, tagamaks et nad abistavad üksteist solidaarsuse alusel kaitstud tarbijate ja kriitilise tähtsusega gaasiküttel töötavate elektrijaamade varustamisel hädaolukorras, millega kaasnevad väga tõsised gaasitarnehäired. Lisaks tehakse ettepanek, et liikmesriigid võivad teatavatel tingimustel esitada solidaarsustootluse, kui elektrisüsteemi piisavuse tagamiseks vajalikke gaasiküttel töötavaid elektrijaamu ähvardab oht, et neile ei tarnita hädavajalikke gaasikoguseid.

Ettepanekus osutatakse ka sellele, et suured gaasitarnehäired ja tarnepuudujäägid võivad põhjustada liidu või piirkondlikke hädaolukordi. Sellisel juhul peaks liit olema valmis kiiresti kohaldama eri solidaarsusmehhanisme piirkondlikult koordineeritud viisil, et hädaolukorda leevendada.

1.4.2. Erieesmärgid

Erieesmärk nr 1

Luua mehhanism maagaasi ja LNG ühisostmiseks

Erieesmärk nr 2

Toetada olemasolevate torujuhtmete ja ELi LNG-terminalide füüsilise ülekoormuse või lepingutega ülekoormamise vältimist.

Erieesmärk nr 3

Kiirendada gaasivoogude kasutamata pikaajaliste võimsuste turustamist.

Erieesmärk nr 4

Luua läbipaistvusplatvorm ja sekundaarse võimsuse organiseeritud turg, nagu gaasi torujuhtmete kaudu transportimisel.

Erieesmärk nr 5

Euroopa Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER) kehtestab igapäevase LNG hinnangulise hinna/võrdlusaluse

Erieesmärk nr 6

Luua hädaolukorraks, millega kaasnevad väga tõsised gaasitarnehäired, liikmesriikidevaheline vaikumisi solidaarsusmehhanism; kehtestada sellega seoses konkreetsete sätete gaasiküttel töötavate elektrijaamade kohta.

Erieesmärk nr 7

Lubada liikmesriikidel erandkorras võtta meetmeid, liikmesriikidel võtta erandkorras meetmeid kaitstud tarbijate „mittehädavajaliku tarbimise“ vähendamiseks, tingimusel et see ei vähenda vähekaitstud tarbijate kaitset.

Erieesmärk nr 8

Võtta arvesse võimalikke liidu ja piirkondlikke hädaolukordi, kus tekivad suured gaasitarnehäired ja tarnepuudujäägid, et liit oleks valmis kiiresti ja piirkondlikult koordineeritud viisil kohaldama eri solidaarsusmehhanisme, et hädaolukorda leevendada.

1.4.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Ettepanek on erakorraline meede, mille eesmärk on parandada liidu gaasitaristu tõhusat ja solidaarset kasutamist ning aidata leida uusi allikaid ja viise gaasi ja vajaduse korral ka vesiniku tarnimiseks tulevikus.

Ettepanekuga luuakse LNG võrdlusalus, mis annab ostjatele põhjalikumat teavet ja suurendab hindade läbipaistvust.

Ettepanekuga tugevdatakse liidu gaasivarustuskindluse tagamise struktuuri, nii et liit oleks paremini ettevalmistatud hädaolukorraks, kui see peaks tekkima.

1.4.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Erieesmärk nr 1

Mehhanismi loomine ja selle ühine kasutamine eri turuosaliste poolt.

Erieesmärk nr 2

Olemasolevate torujuhtmete ja ELi LNG-terminalide füüsilise ülekoormuse või lepingutega ülekoormamise tase.

Erieesmärk nr 3

Gaasivoogude pikaajaliste võimsuste turustamist turustamise parandamine.

Erieesmärk nr 4

Läbipaistvusplatvormi ja sekundaarse võimsuse organiseeritud turu loomine, nagu gaasi torujuhtmete kaudu transportimisel.

Erieesmärk nr 5

ACER avaldab iga päev LNG hinnangulise hinna/võrdlusaluse

Erieesmärk nr 6

Liikmesriigid suudavad toime tulla hädaolukorraga, millega kaasnevad väga tõsised gaasitarnehäired, kasutades selleks vaikimisi solidaarsusmehhanismi.

Erieesmärk nr 7

Kaitstud tarbijate „mittehädavajaliku tarbimise“ määratlemine liikmesriikide poolt viisil, mis ei vähenda vähekaitstud tarbijate kaitset.

Erieesmärk nr 8

Liikmesriikide suutlikkus tegutseda hädaolukorra leevendamiseks piirkondlikult koordineeritud viisil.

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Võttes arvesse energiakriisi mõõdet ning selle sotsiaalsete, majanduslike ja finantstagajärgede ulatust, peab komisjon asjakohaseks tegutseda üldise määruse alusel, mis on vahetult ja viivitamata kohaldatav. Selle abil luuakse kiire, ühtne ja kogu liitu hõlmav koostöömehhanism.

Ettepaneku kohaselt on energeetika peadirektoraadil, konkurentsi peadirektoraadil ja Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametil (ACER) vaja lisavahendeid.

Eelkõige nähakse ettepanekus ACERile ette uued ülesanded kehtestada ja avaldada LNG päevane hinna hinnang ja LNG võrdlusalus. ACER peab järgima IOSCO põhimõtteid hinnaaruandlusasutuste kohta, mis nõuab kogenud hindajaid, järjepidevuse ja ametijärglaste planeerimist, hindajate järelevalvet, kontrolljälgi ja kaebuste käsitlemist. IOSCO nõuete täitmiseks on vaja veel 5 täistööajale taandatud töötajat 5 ajutise töötajana.

Uued ajutised töötajad peavad andma suuniseid LNG, sealhulgas pakkumuste ja pakkumiste päevasise aruandluse kohta, et tagada LNG kohta esitatud andmete kvaliteet ja järgida teiste hinnaaruandlusasutuste parimaid tavasid, mis on kooskõlas IOSCO põhimõtetega. See ülesanne ei ole praegu ACERi olemasolevate ressurssidega kaetud. IOSCO põhimõtete kohased hinnahinnangud koostab esimene hindaja, kes tegeleb antud konkreetse turuga, selle kohta esitab eksperthinnangu teine hindaja ja allkirjastab alati enne avaldamist vanem hindaja või toimetaja. Olemas peavad olema varukoopiad, et tagada talitluspidevus, ja kaebusi tuleb menetleda sõltumatult. Selline hinnahindamise vastastikuse hindamise protsess peab olema ette nähtud, et tagada IOSCO põhimõtetele vastavate hinnakujundusmenetluste ja -meetodite nõuetekohane ja järjepidev kohaldamine ning tagada avaldatud hindade terviklikkus ja kvaliteet.

Lisaks vajab ACER täiendavaid ressursse 1) nõustamisteenuste jaoks, et töötada esimesel aastal välja hinnahindamise metoodika, 2) IT-konsultatsioonide jaoks ACERi IT-aruandlussüsteemi üleviimiseks praeguselt energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrase alusel andmete kogumiselt päevasisestele andmetele ning pakkumiste, pakkumuste ja tehingute analüüsile, mida nõutakse uue õigusaktiga, 3) kontrolljälje tagamiseks ja 4) nõustajate välisauditite jaoks alates teisest rakendamisaastast ning 5) IT-taristu ja IT-kasutajatoe jaoks alates teisest rakendamisaastast, eeldusel et olemasolevat energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrase taristut on võimalik taaskasutada/parandada.

- 1.5.2. *ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.*

Venemaa Föderatsioonist liikmesriikidesse tarnitava maagaasi koguse enneolematu vähenemine nõuab ELilt kooskõlastatud vastust. Venemaa gaasitarned vähenesid märkimisväärselt, ulatudes 2022. aasta septembris 9 %-ni meie torugaasitarnetest, ja 14 %-ni, kui arvestada ka LNG-tarneid, võrreldes 41 %-ga Venemaa torugaasist ja 45 %-ga, kui arvestada ka LNG-tarneid 2021. aastal.

Nii peaks käesolev ettepanek aitama liikmesriikidel, energiaühenduse osalisriikidel ja nende gaasiettevõtjatel hankida Venemaa Föderatsioonist saamata jäänud gaasitarnete asemel täiendavaid koguseid veeldatud maagaasi ja torugaasi. Lisaks gaasinõudluse vähendamisele, energiatõhususe meetmetele ja taastuvate energiaallikate kasutuselevõtule tuleb seda puudujääki kompenseerida täiendavate gaasiallikate, peamiselt LNG ostmisega.

Samuti peaks see mehhanism olema aluseks vesiniku ühisostmisele tulevikus.

LNG hinnangulise hinna/võrdlusaluse kehtestamine ACERi poolt annab ostjatele põhjalikumad teavet ja tõstab hindu.

Gaasivarustuskindluse tugevdatud raamistiku sätted võimaldaksid reageerida võimalikele tulevastele hädaolukordadele kooskõlastatumalt ja solidaarsemalt, luues nii sotsiaalse, majandusliku ja poliitilise lisaväärtust.

- 1.5.3. *Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid*

Kogemused maagaasi ühisostmisel on üsna piiratud. Küll aga on kasulikuks kogemuseks osutunud COVID-19 vaktsiinide ühisostmine. Siinjuures on siiski oluline rõhutada, et vaktsiinid ostsid liikmesriigid ja gaasi peavad ostma ettevõtjad. See tekitab konkreetseid probleeme.

ACERil on ulatuslikud kogemused turuandmete kogumisel ja töötlemisel määruse (EL) nr 1227/2011 ja komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 (REMIT) alusel.

Gaasivarustuskindluse tugevdatud raamistiku sätted põhinevad kehtiva õigusraamistiku rakendamisel saadud kogemustel ja 2022. aastal tehtud valmisolekualasel töö.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega

Ettepanek on kooskõlas mitmeaastase finantsraamistikuga, kuid nõuab rubriigi 1 ümberplaneerimist seoses ACERile antava toetusega. Energeetika peadirektoraadile vajalikud tegevusassigneeringud kaetakse energeetika peadirektoraadi eelarveridadel juba eraldatud vahenditest.

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

Täiendavaid inimressursse on vaja lisaülesannete täitmiseks, mis muutuvad alaliseks gaasivarustuskindluse tagamiseks ja gaasitarnekonsortsiumi rakendamiseks kooskõlas konkurentsioigusega, vähendamata praegust töökoormust lähitulevikus. Praeguses mitmeaastases finantsraamistikus peab komisjon siiski tegutsema stabiilse töötajate arvuga, mis nõuab institutsioonilisest ümberpaigutamist.

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

☒ Piiratud kestusega

- ☒ kehtib alates [jõustumise kuupäev] kuni [kaks aastat pärast jõustumist]
- ☒ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul 2022–2027 ja maksete assigneeringutele ajavahemikul 2022–2028;

☐ piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid²⁶

☒ Eelarve otsene täitmine komisjoni poolt

- ☒ oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- rakendusametite kaudu

☐ Eelarve jagatud täitmine koostöös liikmesriikidega

☒ Eelarve kaudne täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);
- ☐ Euroopa Investeeringuspangale ja Euroopa Investeeringufondile;
- ☒ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- ☐ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd neile antakse piisavad finantstagatised;
- ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;
- ☐ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.
- *Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.*

²⁶

Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/ET/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

Märkused

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Märkige sagedus ja tingimused.

Energeetika peadirektoraadi ja konkurentsi peadirektoraadi poolt otse täidetavate ülesannete puhul järgitakse komisjonis ja rakendusametites rakendatavat iga-aastast kavandamise ja järelevalve tsüklit, sealhulgas esitatakse tulemused energietika peadirektoraadi ja konkurentsi peadirektoraadi iga-aastases tegevusaruandes.

Lisaks jälgitakse mehhanismi toimimist vastavalt ettepaneku artiklile 5.

Ettepanek sisaldab ka artikli 6c kohaseid aruandluse erinõudeid.

Kooskõlas oma finantsmäärusega peab ACER oma programmidokumendi raames esitama iga-aastase tööprogrammi, mis sisaldab iga tegevuse kohta nii rahaliste vahendite kui ka inimressurssidega seotud üksikasju. ACER esitab energietika peadirektoraadile kuuaruande eelarve täitmise kohta, sealhulgas kulukohustuste ja maksete kohta eelarvejaotiste kaupa ning vabade ametikohtade määra kohta töötajate liikide kaupa. Energeetika peadirektoraat on otseselt esindatud ACERi juhtorganites. Haldusnõukogus olevate esindajate kaudu teavitatakse energietika peadirektoraati eelarve kasutamisest ja ametikohtade loetelust selle igal aasta jooksul toimival koosolekul.

Kooskõlas finantseeskirjadega kohaldatakse ACERi suhtes haldusnõukogu ja iga-aastase tegevusaruande kaudu ka iga-aastaseid nõudeid esitada aruanded tegevuse ja vahendite kasutamise kohta.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus*

Teenuslepingute või muude otseselt hallatavate vahendite kaudu rahastab komisjon mehhanismi loomist ühisostmist korraldava üksuse poolt. Komisjon või ühisostmist korraldav üksus ei osta siiski gaasi osalevate ettevõtjate nimel.

Komisjon püüab valida selle üksuse olemasolevatelt energiabörsidelt ja võimsuse jaotamise platvormidelt. Kulutusi tehakse otsese eelarve täitmise raames, kohaldades täielikult finantsmääruse sätteid. Energeetika peadirektoraadis lepingute sõlmimise ja toetuste andmise kontrollistrateegia hõlmab konkreetseid õiguslikke, tegevuslikke ja finantsalaseid eelkontrolle menetluste (sealhulgas vajaduse korral hankemenetluste puhul hangete ja lepingute nõuandekomitee poolset kontrolli) ning lepingute ja kokkulepete allkirjastamise üle. Lisaks kohaldatakse kaupade ja teenuste hankimiseks tehtud kulutuste suhtes eel- ja vajaduse korral järel- ja finantskontrolli.

Mis puudutab LNG hinna hindamist ja võrdlusanalüüsi ning tuginedes ACERi ekspertideadmistele, siis on kulutõhusam anda uus ülesanne olemasolevale ametile, kes juba täidab sarnaseid ülesandeid. Energeetika peadirektoraat töötab oma suhete haldamiseks ACERiga välja kontrollistrateegia, mis on osa komisjoni 2017. aasta

sisekontrolliraamistikust. ACER vaatas oma sisekontrolliraamistiku läbi ja võttis selle vastu 2018. aasta detsembris.

2.2.2. *Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta*

Mehhanismi loomisega seotud ülesannete täitmisel on tuvastatud riskid seotud hankemenetluste kasutamisega ja hõlmavad järgmist: viivitused, andmete kättesaadavus, õigeaegne teave turule jne. Need riskid on hõlmatud finantsmäärusega ja neid leevendavad sisekontrollid, mida energeetika peadirektoraat kasutab selle väärtusega hangete puhul.

2.2.3. *Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).*

Energeetika peadirektoraat esitab oma iga-aastases tegevusaruandes igal aastal aruande oma tegevuse kontrollimise kulude kohta. Hanketegevuse riskiprofiil ja kontrollikulud on nõuetega kooskõla..

Energeetika peadirektoraadi ja konkurentsi peadirektoraadi poolt mehhanismi loomiseks antud ülesanded ei too kaasa täiendavaid kontrole ega muid kontrollikuluseid. Samuti eeldatakse, et ACERi olemasolevatele volitustele lisaülesannete määramine ei too ACERis kaasa täiendavaid erikontrole, mistõttu kontrollikulude ja hallatavate vahendite väärtuse suhe jääb muutumatuks.

2.3. **Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed**

Nimetage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Energeetika peadirektoraat võttis 2020. aastal vastu läbivaadatud pettustevastase võitluse strateegia. Energeetika peadirektoraadi pettustevastase võitluse strateegia põhineb komisjoni pettustevastase võitluse strateegial ja spetsiifilisel riskihindamisel, mis tehti asutuse sees, et selgitada välja pettuste suhtes kõige haavatavamad valdkonnad, juba kehtestatud kontrollid ja meetmed, mis on vajalikud, et parandada energeetika peadirektoraadi suutlikkust pettusi ennetada, avastada ja kõrvaldada.

ACER kohaldab kooskõlas komisjoni lähenemisviisiga ELi detsentraliseeritud asutuste pettustevastaseid põhimõtteid. 2019. aasta märtsis võttis ACER vastu uue pettustevastase strateegia, millega tunnistati kehtetuks ACERi haldusnõukogu otsus 13/2014. Uus kolmeaastane strateegia põhineb järgmistel elementidel: iga-aastane riskihindamine, huvide konfliktide ennetamine ja haldamine, rikkumisest teatamise sise-eeskirjad, tundlike ülesannete haldamise põhimõtted ja kord ning eetika ja ausameelsusega seotud meetmed.

Nii ACERi määrus kui ka riigihangete suhtes kohaldatavad lepingusätted tagavad, et auditeid ja kohapealseid kontrole saavad teha komisjoni talitused, sealhulgas Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF), kasutades Pettustevastase Ameti soovitatud standardsätteid.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata ²⁷	EFTA riigid ²⁸	kandidaatriigid ²⁹	kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
01	02 20 04 02	Liigendatud	EI	EI	EI	EI
01	02 10 06	Liigendatud	JAH	EI	EI	EI

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata	EFTA riigid	kandidaatriigid	kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
	[XX.AA.AA.AA]		JAH/EI	JAH/EI	JAH/EI	JAH/EI

²⁷ Liigendatud = Liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

²⁸ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

²⁹ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma tegevusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	1	Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond
--	---	--

DG: ENER			Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)			KOKKU
○ Tegevusassigneeringud										
Eelarverida ³⁰ 02 20 04 02	Kulukohustused	(1a)	1,000							1,000
	Maksed	(2a)		0,500	0,500					1,000
Eelarverida	Kulukohustused	(1b)								
	Maksed	(2b)								
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ³¹										
Eelarverida		(3)								
DG ENER assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	1,000							1,000
	Maksed	= 2a + 2b		0,500	0,500					1,000

³⁰ Eelarve ametliku liigenduse kohaselt.

³¹ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

		+3								
--	--	----	--	--	--	--	--	--	--	--

○ Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	1,000							1,000
	Maksed	(5)		0,500	0,500					1,000
○ Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU			6)							
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 1 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	1,000							1,000
	Maksed	= 5 + 6		0,500	0,500					1,000
	Maksed	= 5 + 6								

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	1	Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond
---	---	--

Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER)			2023	2024	2025	2026	2027	2028	KOKKU		
Jaotis 1:	Kulukohustused	1)	0,785	0,785	0,785	0,785	0,785				3,925
	Maksed	2)	0,785	0,785	0,785	0,785	0,785				3,925
Jaotis 2:	Kulukohustused	(1a)		0,100	0,100	0,100	0,100				0,400
	Maksed	(2a)		0,100	0,100	0,100	0,100				0,400
Jaotis 3:	Kulukohustused	(3a)	1,045	0,102	0,104	0,106	0,108				1,465
	Maksed	(3b)	1,045	0,1020	0,104	0,106	0,108				1,465
Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Ameti (ACER) assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	=1+1a +3a	1,830	0,987	0,989	0,991	0,993				5,790
	Maksed	=2+2a	1,830	0,987	0,989	0,991	0,993				5,790

		+3b									
--	--	-----	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	„Halduskulud“
---	----------	---------------

Selle punkti täitmisel tuleks kasutada haldusalaste eelarveandmete tabelit, mis on esitatud [õigusaktile lisatava finantsselgituse lisas](#) (sisekorraeeskirjade V lisa), ja laadida see üles DECIDE'i talitustevahelise konsulteerimise eesmärgil.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2022	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)			KOKKU
DG ENER									
○ Personalikulud		1,413	1,413	1,413	1,413				5,652
○ Muud halduskulud		0,030	0,030	0,030	0,030				0,120
DG ENER KOKKU	Assigneeringud	1,443	1,443	1,443	1,443				5,772
DG COMP									
○ Personalikulud		0,314	0,314	0,314	0,314				1,256
○ Muud halduskulud		0,000	0,000	0,000	0,000				0,000
DG COMP KOKKU	Assigneeringud	0,314	0,314	0,314	0,314				1,256

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	1,757	1,757	1,757	1,757				7,028
---	--	--------------	--------------	--------------	--------------	--	--	--	--------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	KOKKU
--	------	------	------	------	------	------	------	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–7 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	2,757	3,587	2,744	2,746	0,991	0,993		13 818
	Maksed	1,757	4,087	3,244	2,746	0,991	0,993		13 818

3.2.2. Tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (hinnang)

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Märkige eesmärgid ja väljundid			Aasta N		Aasta N + 1		Aasta N + 2		Aasta N + 3		Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)						KOKKU	
	VÄLJUNDID																	
	Liik ³²	Kesk mine kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Väljun dite arv kokku	Kulud kokku
↓																		
ERIEESMÄRK nr 1 ³³ ...																		
- Väljund																		
- Väljund																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 1 kokku																		
ERIEESMÄRK nr 2 ...																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 2 kokku																		
KOKKU																		

³² Väljunditena käsitatakse tarnitud tooteid ja osutatud teenuseid (nt rahastatud üliõpilasvahetuste arv, ehitatud teede pikkus kilomeetrites jms).

³³ Vastavalt punktile 1.4.2 „Erieesmärgid ...“

3.2.3. Hinnanguline mõju ACERi inimressurssidele

3.2.3.1. Kokkuvõte

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	KOKKU		
--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-------	--	--

Ajutised teenistujad (AD palgaastmed)	0,785	0,785	0,785	0,785	0,785			3,925
Ajutised teenistujad (AST palgaastmed)								
Lepingulised töötajad								
Riikide lähetatud eksperdid								

KOKKU	0,785	0,785	0,785	0,785	0,785			3,925
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--	--	--------------

Personalivajadused (täistööajale taandatud töötajad):

	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	KOKKU		
--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-------	--	--

Ajutised teenistujad (AD palgaastmed)	5	5	5	5	5			5
Ajutised teenistujad (AST palgaastmed)								
Lepingulised töötajad								
Riikide lähetatud eksperdid								

KOKKU	5	5	5	5	5			5
--------------	----------	----------	----------	----------	----------	--	--	----------

Kavandatud värbamine 2023. aasta esimesel poolel.

3.2.3.2. Komisjoni hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta N ³⁴	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)			KOKKU
--	--------------------------	----------------	----------------	----------------	---	--	--	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7								
Personalikulud	1,727	1,727	1,727	1,727				6,908
Muud halduskulud	0,030	0,030	0,030	0,030				0,120
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 kulud kokku	1,757	1. 757	1,757	1,757				7,028

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7³⁵ välja jäävad kulud								
Personalikulud	0	0	0	0				0
Muud halduskulud	0	0	0	0				0
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku	0	0	0	0				0

KOKKU	1,757	1. 757	1,757	1,757				7,028
--------------	--------------	---------------	--------------	--------------	--	--	--	--------------

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse asjaomase peadirektoraadi poolt kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või peadirektoraadi siseselt ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektoraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

³⁴ N on aasta, mil alustatakse ettepaneku/algatuse rakendamist. „N“ asemel tuleb märkida esimene eeldatav rakendamise aasta (näiteks 2021). Sama tuleb teha ka järgnevatel aastatel.

³⁵ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

	Aasta N	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)		
O Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	11	11	11	11			
20 01 02 03 (delegatsioonides)							
01 01 01 01 (kaudne teadustegevus)							
01 01 01 11 (otsene teadustegevus)							
Muud eelarveread (märkige)							
O Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad) ³⁶							
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)							
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud ja noored eksperdid delegatsioonides)							
XX 01 xx yy zz ³⁷	- peakorteris						
	- delegatsioonides						
01 01 01 02 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud kaudse teadustegevuse valdkonnas)							
01 01 01 12 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud otsese teadustegevuse valdkonnas)							
Muud eelarveread (märkige)							
KOKKU	11	11	11	11			

XX tähistab asjaomast poliitikavaldkonda või eelarvejaotist.

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate peadirektoraadisese ümberpaigutamise teel. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Ettepanekuga nähakse ette uus tõhustatud gaasivarustuskindluse tagamise struktuur, millega kaasnevad uued kohustused liikmesriikidele ja sellest tulenevalt energeetika peadirektoraadi suurem roll paljudes valdkondades, nimelt: - määruse üldine haldamine ja rakendamine (3 täistööajale taandatud töötajat); - Nõukogu meetme ettepaneku ettevalmistamine, millega nähakse ette mehhanism gaasikoguste eraldamiseks nende liikmesriikide varustamiseks, kelle puhul on välja kuulutatud piirkondlik või liidu tasandi hädaolukord ettepaneku haldamine ja rakendamine, sealhulgas kriisiohjerühma kaasamine (2 täistööajale taandatud töötajat).
--------------------------------	---

³⁶ AC = lepingulised töötajad AL = kohalikud töötajad, END= riikide lähetatud eksperdid, INT = renditööjõud, JPD= noored eksperdid delegatsioonides.

³⁷ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

	• Liikmesriikide taotluste hindamine seoses suuremate kriitilise tähtsusega gaasimahtudega (1 täistööajale taandatud töötaja). • Solidaarsustaotlustega seotud tegevus; solidaarsuskokkulepete täitmise hõlbustamine (1,5 täistööajale taandatud töötajat) • Haldusassistent (1,5 täistööajale taandatud töötajat) Lisaks suurendab ettepanek konkurentsi peadirektoraadi rolli: • gaasiosukonsortsiumi väljatöötamine kooskõlas konkurentsiõigusega, mille puhul on vaja teabevahetust tööstusega (2 täistööajale taandatud töötajat)
Koosseisuvälised töötajad	Ei kohaldata

3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

- ☒ Ettepanek/algatus on kooskõlas kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga
- ☒ Ettepanekuga/algatusega kaasneb mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi ümberplaneerimine.

Kui energeetika peadirektoraat kasutab ühisostmise mehhanismiga seotud tegevuskuludeks eelarverida 02 20 04 02 „Euroopa energiapoliitika toetusmeetmed ja energia siseturg“, siis ACERile antud ülesannete täitmiseks on vaja ACERile antava toetuse ümberplaneerimine, mis tasaarveldatakse energeetika peadirektoraadi hallatavate programmide eelarveridadega.

- ☐ Ettepanek/algatus nõuab paindlikkusinstrumendi kohaldamist või mitmeaastase finantsraamistiku muutmist³⁸.

Selgitage, millised toimingud on vajalikud, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele.

3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☒ ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- ☐ hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta N ³⁹	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)			Kokku
Nimetage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

³⁸ Vt nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määruse (EL, Euratom) nr 2093/2020 (millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027) artiklid 12 ja 13.

³⁹ N on aasta, mil alustatakse ettepaneku/algatuse rakendamist. „N“ asemel tuleb märkida esimene eeldatav rakendamise aasta (näiteks 2021). Sama tuleb teha ka järgnevate aastate puhul.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- ☒ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele.
- ☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - ☐ omavahenditele
 - ☐ muudele tuludele
 - palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu ☐

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksva aasta eelarves kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ⁴⁰						
		Aasta N	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)		
Artikkel								

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

--

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

--

⁴⁰

Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.